

yü zene.

20.35: Szimfóni-

Hasek:
st Svejk
ai a nagy
an I.

etlen humoros,
mely méltán so-
n halhatatlanná
közé. Három film
szült ebből a re-
svejk, aki olyan
lesnek is elme-
emberekéről, in-
, hogy a könny
ól és nevetéstől.

lej
UJ KELET
ALYABAN

zmény
nkne

megelégedésre

obaárainkból

ettermi árainkból
an van az UJ KELET
megállapodás alap-
ten!

Operaház
zínház
zínház

it árú jegyekkel. Te-
re. kérjük szoba és
két-három nappal
közelni.

ÁLLODA
est

yadvar érkezési
kocsiköltség.)

detések

any orth. kóser uri
st kaphat. Fürdő-
nálattal. Szappan

valamint modern
alasztékban érke-
munkaszalónjába,
(Malom ucca) 16.

akorlattal bíró ön-
velező-könyvelő
st keres. Cim a ki-

ogad üzvegy urinó
selónóket, vagy ta-
fürdőszoba haszná-
Ferdinand No. 55.

730

tantált kifogástala-
nyos árban eladó.
kete ucca 8. Brassó

orth. kóser vege-
esarnoka Reg. Fer-
neca) 10 szám alatt
ált tejneműek saját
Ugyanott naponta
tejt házhoz szállitva

URÁNIA

Szent Lajos hídja
(hangosfilm)

XIII EVF. * SZAM 203
Cluj-Kolozsvár, 1930
szept. 16 Kedd
5690 EV - ELUL 23

Ramassetter Robert
BUDAPEST

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai-
utea) 10. szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . . 1150 Lei
Félévre . . . . . 600 "
Negyedévre . . . . . 320 "
Egy hónapra . . . . . 110 "

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénzenem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A kampóskeresztesek és kommunisták hatalmas előretörését eredményezték a német választások

A kampóskeresztesek csaknem száz új mandátumot szereztek és ezzel az utolsó helyről a birodalmi gyűlés második pártjává lettek — A szocialista párt 9 mandátumot veszített, de így is a legtöbb mandátumot kapta — A baloldali polgári pártok csaknem felét veszítették el eddigi mandátumaiknak

Franciaországban aggodalmat keltett a szélső jobboldali előretörése

Brüning kancellár néhány héttel ezelőtt azzal a kifejezett céllal oszlatta fel a német nemzetgyűlést, hogy a megválasztandó választásokon a mérsékelt polgári pártok fogják elnyerni a többséget és ezzel egy tartós és konstruktív kormányzati érának lehet megvetni az alapjait. A tegnap megejtett választások azonban csattanóan rácafolták Brüning reményeire és megmutatták, milyen büns magatartást követett el éppen Brüning kancellár, amikor merev fellépésével felbontotta a német pártok nagy koalícióját. Az a folyamat, amely het-nyolc évvel ezelőtt indult meg Németországban s amely a választók hangulatát a szélsőségek felé sodorta, ezen a választáson csak még jobban kimélyült. Annak ellenére, hogy közel tizenöt százalékkal többen szavaztak le most, mint két évvel ezelőtt, ugyszólván az összes mérsékelt pártok, beleértve a szociáldemokratákat is, kevesebb szavazatot kaptak, mint 1928-ban, ellenben a szélsőséges pártok, a német nemzeti pártot kivéve, hatalmas gyarapodással kerültek ki a választásokból.

vetették magukat. Az egyik oldalon a reváns és a nemzeti kizárólagosság délibábjai, a másik oldalon a kommunista rend ábrándképei hatottak döntőleg a választók képzeletére s ilyenformán a mostani választási eredményekben sokkal nagyobb szerepe volt a szabadjára engedett fantáziának, mint a józanul ítélő értelemnek.

mérsékelt polgári demokrácia gondolata menthetetlenül elbukott ezen a választáson. 1928-ban némi javulás volt észlelhető a politikai konszolidálás terén, ami a mérsékelt pártok megerősítésében jutott kifejezésre. Ha akkor egy lépéssel előbbre jutott a német demokrácia, úgy most két lépést tett visszafelé. Hogy miképpen fog alakulni Németország politikai jövője, azt e pillanatban bizonyosan tudni nem lehet. Ez a választás sem belföldi, sem külföldi vonatkozásokban nem könnyítette meg a kibontakozás útját. A Stresemann által beindított békülékeny szellemű európai politika számára határozott csapást jelent a német jobboldali győzelme, amit mi sem bizonyít jobban, mint az a határozat, melyet a választások eredménye a francia közvéleményre gyakorolt. A francia lapok ugyszólván kivétel nélkül idegesen kommentálják a német választásokat, amelyben a revánspolitika győzelmét látják. A német diplomaták helyzete mindenesetre nehezebb lesz a külföldön és megnyilatkozásaikat nem fogja többé az a bizalom kísélni, amelyet Stresemann nagystíli munkája szerzett meg számukra.

A tegnapi választások legnagyobb és legszomorúbb szenzációja a Hitler Ádolf vezetése alatt álló kampóskeresztes fasista vezetői nemzeti szocialista párt hihetetlen előretörése. Aki a német közhangulat átalakulását az utóbbi hónapokban figyelemmel kísérte, tisztában volt vele, hogy ezen a választáson a demagógiának és a reakciós, sovínista fraziseknek jelentős szerepük lesz. Hitlerék mértéken túl is éltek, sőt visszaéltek ezekkel az eszközökkel és hónapok óta féktelen agitációjukkal valószínűleg a választásokon a hatalmas birodalom lakosságát. A reakciós, sovínista frazeológia egész arzenáljával vonultak fel a választótömegek ellen, amelyeknek ítélő és ellenálló képessége az egyre rosszabbodó gazdasági viszonyok miatt a minimálisra csökkent. A kampóskeresztesek a választópolgárok legalantasabb ösztöneire apelláltak és csak természetes, hogy e munkájuk közepette jelentős szerepet biztosítottak a tömegekben szunnyadó antiszemita vallásosságoknak, amelyek paraszát hatalmas lángra lobbantották. Nem tuloznunk, ha azt mondjuk, hogy a mostani választások igen jelentős részben a zsidókérdés jegyében zajlottak le s éppen ez a körülmény bizonyítja a választási eredmények irreális voltát. Németországban ugyanis olyan jelentéktelen arányszámot képvisel a zsidóság, hogy politikai és gazdasági befolyása nevétségesen kicsi. Ennek ellenére ugyszólván a zsidóság körül forgott pro vagy kontra az egész választási küzdelem és agitáció és az lehet talán az egyik magyarázata annak, hogy a választók milliói tömegesen érzékeltlenül haladtak el a német birodalom aktuális nagy gyakorlati problémái mellett, nem keresvén azokra gyakorlatik és megvalósítható megoldási módokat, hanem a szélsőségek karjaiba

A birodalmi gyűlés legerősebb pártja továbbra is a szociáldemokrata párt marad, amely alig néhány mandátumnyi veszteséggel uszta meg a mostani választást. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a leadott szavazatok számának megnövekedése révén a mandátumok száma is nagyobb lett, úgy a szociáldemokraták visszaesése elég érzékenynek mondható. Szép eredményeket ért el a katolikus centrumpárt, amely közel tíz mandátummal többet szerzett meg, mint két évvel ezelőtt. Annál siralmasabb Stresemann volt pártjának, a német néppártnak a veresége, amely mandátumainak majdnem a felét veszítette el. Ime mit jelent egy tehetséges pártvezér távozása. A polgári demokrácia számára fájdalmas kudarcot jelent a német Állampárt választási eredménye, amely még annyi mandátumot sem tudott szerezni, mint amennyi jogolójának, a demokrata pártnak volt. A

Belpolitikai tekintetben nem jelent döntő változást a választási eredmény, mert a jobb- és baloldali pártok közötti egyensúly körülbelül ugyanaz maradt. Ha a középpártokban lesz elegendő önmérséklet, a demokrácia és az állam érdekeit főlébe helyezik saját pártérdekeiknek, úgy létrehozható ismét a nagy koalíció a szociáldemokraták, centrum, német néppárt, német állampárt, gazdasági párt és esetleg a bajor néppárt részvételével, amely koalíció ilyenformán körülbelül 300 mandátum fölött fog rendelkezni, ami biztosítja számára az abszolút többséget és az alkotmá-

A német választások mérlege

Berlin, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap zajlottak le egész Németországban az Európa-szerre feszült érdeklődéssel várt választások, amelyek a szélsőséges pártok jelentős megerősödéséhez vezettek.

A hétfőn reggel hét órakor kiadott választási eredmény szerint az egyes pártokra leadott szavazatok száma a következőképpen oszlik meg:

A leadott érvényes szavazatok száma 34,943,460, ez a szám az 1928. évi választásokkal szemben óriási emelkedést jelent 1928-ban csak 30,438,181 választó szavazott le.

A szociáldemokraták 8,572,016 szavazatot kaptak, 1928-ban 9,151,052 szavazatot volt. A német nemzeti szocialista párt 2,458,490-et, 1928-ban 4,380,029-et. Katolikus centrum 4,128,929-et, 1928-ban 3,711,141-et. Kommunista 4,587,708-at, 1928-ban 3,262,154-et. Német néppárt 1,576,148-at, 1928-ban 2,678,207-et. Német Állampárt 1,322,608-at, (demokraták), 1928-ban 1,504,148. Gazdasági párt 1 mil-

ió 360,585, 1928-ban 1,395,684-et. Bajor néppárt 1,058,556, 1928-ban 945,304.

Nemzeti szocialisták 6,401,210-et, míg 1928-ban 809,771 szavazatot kaptak.

A birodalmi választási iroda fenntartással közölt jelentései szerint az egyes pártok a következő mandátumokat kapták az új birodalmi gyűlésben: (A második számoszlop az 1928. évi eredményeket jelzi.)

Szociáldemokraták	143	152
Német nemzeti párt	41	89
Centrum	69	61
Kommunisták	76	54
Német néppárt	26	45
Német állampárt	22	25
Gazdasági párt	23	23
Bajor néppárt	18	16
Nemzeti szocialisták	107	12
Német parasztpárt	6	8
Német mezőgazdasági	18	1
Gazdaszövetség	3	3
Konzervatív néppárt	2	
Keresztény nemzeti párt	14	
Német Hannoveriek	5	

Az egész világ izgalommal várja Piccard professzor kísérletét

A világhírű belga tanár most elkészült speciális léggömbjével tizenhat kilométeres magasságba száll fel a napokban — Nagyfotosságu tudományos megfigyeléseket végeznek a ballón utasai

Augsburg, szeptember 15. Piccard professzor teljesen befejezte az előkészületeket arra, hogy speciális léggömbjével felszálljon és megdöntson minden eddigi magassági világrekordot. Hosszas vonakodás után a német hatóságok is megadták az engedélyt a kísérletre, bár a felmerült akadályok miatt az utóbbi napokban ez teljesen kilitástalannak látszott. Piccard professzor azonban kijelentette, hogy semmi esetre sem tér el a szándékától és ha Németországban nem engedélyezik a kísérletet, akkor Svájcban fog elindulni a magas régiók felé, miután ő tulajdonképpen svájci állampolgár és így bizik abban, hogy hazája nem gördít akadályokat nagyfotosságu tudományos kísérletének a megvalósítása elé.

Piccardnak az a szándéka, hogy egy gömbszerű ballónban tizenhatezer méter magasságba száll fel, hogy a legfelsőbb régiókban tudományos méréseket és kísérleteket végezzen.

Eddig minden ilyen kísérlet meghiúsult a magasban lévő nagy hideg miatt, amit a legerősebb napfény mellett is előidéz a levegő ritkasága. Az utolsó magassági rekordjavító kísérlet csaknem az életébe került a próbálkozóknak, aki csaknem megfagyott és le akart szállni a léggömbjével, azonban ez a leereszkedés olyan szédítő gyorsasággal történt, hogy a léggömb utasa kétezer méter magasságban inkább az ejtőernyőre bízta magát és cserbenhagyta léghajóját, amely valóban tönkrement, míg a pilóta minden baj nélkül földet ért. Mivel a mérőeszközök épségben maradtak, ezt a rekordot még is elismerték.

Az augsburgi léggömb hőse most új eszközökkel próbálja célját elérni. A léggömb alatt nem csónakszerű gondolat, vagy kosarat használ, hanem zárt gömböt, amely alumíniumból készült és csak olyan magas, hogy egy ember elfér benne. A gömbből erős, vastag üveglapon át lehet kitekinteni; megfelelő kémiai eszközök szolgálnak arra a célra, hogy a levegőt állandóan frissen tartás és a kilehelt szénásvat megsemmisítés. A kis gömbkamra egyaránt véd a légnyomás, illetve a levegő ritkasága, valamint a hideg ellen is. A mérőeszközök részben a kamarácskában, részben pedig a gömbön kívül, az ablak mellett helyezik el, úgy hogy azok működését állandóan figyelemmel lehet kísérni.

A léggömb, amely a készüléket a magasba viszi, harminec méter magas és tizennégyezer köbméter gázt fogad be, azonban csak 2200 köbméter hidrogéngázzal töltik meg, hogy a gázkieresztést az egyre ritkábbá váló magas légkörökben elkerülhessék. Piccard léggömbje a riedingeri léggömbgyár udvaráról indul útjára. A léggömb sulya 800 kilogram, az alumíniumgondoláé pedig mindössze egy méterháza, a benne elhelyezett tudományos eszközök a két utassal együtt ötszáz kilogramot nyomnak. Átmérője 2.10 méter, úgy hogy utasai, Piccard tanár és kísérője, Pipfer — a brüsszeli fizikai kísérleti intézet asszisztense — csak szorosan férnek el benne. Az óriási léggömb egyik fele világos, másik fele pedig fekete és a felületet külön villanymotorral lehet forgatni. Ennek az a célja, hogy a világos vagy sötét felülettel szabályozni lehessen a napsugarak hőkezelő hatását a gáztartályban.

A felszállásnak elsősorban az a célja, hogy megállapítsák, vajjon a stratoszférában — a légnélküli rétegekben — is képződnek-e rádiumnak gamma sugarai, ami aztán tisztázná a kozmikus kisugárzások problémáját is. Ezenkívül meg akarják mérni a nap kisugárzását a stratoszférában, valamint a levegő elektromos jelentőségét is felderítik. Piccard professzornak az a feltevése, hogy a —60 fokos magaslati hidegben a nap melege annyira kiegyenlítődik, hogy az alumíniumgondola belsejében 20 fok meleg marad.

Az újságírók előtt néhány nappal ez előtt nyilatkozott Piccard professzor utjának céljáról.

— A felszállás — mondotta — már a legközelebbi napokban meg fog történni, csak az alkalmas időjárási viszonyokat kell bevárni. Erős felhőképződés idején ugyanis nem szállhatunk fel, mert a hidegebb légrétegekben a vízesepek lecsapódnának és kondenzálódnának a léggömbön, amelynek hővele nem bírná ki ezt a sulymegterhelést.

Utam tulajdonképpen célja elsősorban a kozmikus kisugárzás megfigyelése. Ezzel minden fantasztikuma mellett is fontos gyakorlati célt akarok szolgálni. El fog jönni ugyanis az az idő, amikor kimerül a föld szénkészlete és új erőforrásról kell gondoskodni. Ez az energiaforrás pedig ezer — sőt milliószorosan megnyilatkozik az atomok átváltozásánál — mint a mai szénfűtési rendszerénél. Ezt a folyamatot egyelőre csak az alumíniumnál ismerjük, amelynek atomjai a rádióaktív sugarak hatása alatt átváltoznak, illetve az alumi-

niumot atomrendszerében fel lehet bontani, amely eljárás eredményeképpen egészen más alapanyagokat nyerünk. Ennél az átváltozásnál óriási energiák szabadulnak fel. Egy gram alumíniumnál ez az energia öt méterháza szén égési erőhatásának felel meg, amit idővel gyakorlati célokra is fel lehet majd használni. Ennél a szétbontási folyamatnál ugyanazokat a kisugárzási hatásokat lehet megfigyelni, mint künn a világűrben. A csillagokban is hasonló bomlási folyamat megy végbe, természetesen fantasztikus nagy mértékben. Ennek az eredménye a kozmikus kisugárzás, amit meg szeretnék figyelni és ezzel talán végre fényt tudok deríteni sok eddig meg nem fejtett titokzatos jelenségre.

— A légűrbe való kirándulás kicsibe végzett kísérletei jól sikerültek és bizom abban, hogy e tekintetben semmi aggodalomra sincs okunk, hiszen zárt, légmentes gondolóban ülünk, amelyre a légnyomás megritkulása nem lehet ha-

tással. A föld vonzóerejének csökkenése 16.000 méter magasságban csak tizenöt ezrelék, úgy hogy azt csak a legfinomabb műszerrel lehet észlelni, de az emberi szervezet nem érzi. Körülbelül másfélóra hosszat fogunk szakadatlanul a magasba emelkedni, amíg 14.000 méter magasságban az első egyensúlyi pontot elérjük, ettől a ponttól kezdve pedig félóra hosszat tart majd a felszállás tizenhatezer méter magasságig. Az egész kísérlet nem tart fél napig sem és terveink szerint mindössze legfeljebb tíz óra hosszat leszünk a levegőben. Ezért nem is viszünk magunkkal egyéb táplálékot, mint néhány banánt és némi cukrozott kondenzált tejet.

A tudós arra számít, hogy a szél a léggömböt a felszállás pontjától néhány száz kilométerre el fogja sodorni. Ezért választotta kiindulási helyül Augsburgot, mert ez elég messze van a tenger-től és az Alpoktól, úgy hogy a leszállás előreláthatóan veszélytelen területen történhetik meg.

Dubnow és Bialik táviratilag kérték az amerikai zsidókat, hogy a kivándorlási szervezeteket ne engedjék elpusztulni

Berlin, szeptember 15. Megemlékezett az Uj Kelet a zsidó vándorlást szabályozó Hias és Ica egyesült társaságok sulyos helyzetéről. Az amerikai krizis

ujabban megint erősen megrendítette a két társulatot, úgy hogy kérdésessé vált a Hias és Ica fennállása.

Az európai zsidó köröket, amelyek a zsidó emigráció problémáival foglalkoznak, a válság valósággal megdöbbentette és legutóbb Berlinben a sajtó képviselőinek bevonásával ankétot tartottak. A megbeszélések során a szónokok legtöbbször kihangsúlyozták, hogy az amerikai munka beszűntetése a zsidó családok ezreit sulyosan érintené. Rengeteg család várja szinte óráról-órára, hogy kivándorolhasson.

Az amerikai HICEM évente 35.562 főnyi zsidót segített bevándorláshoz, ez a szám 1928-ban 38.354-re ugrott, 1929-ben 45.223-ra. Tekintetbe kell venni, hogy éppen ebben az időben számos ország, közöttük Dél-Afrika, Ausztrália és Argentína bevándorlási megszorításokat léptettek életbe.

A kivándorlás szempontjából tekintetbe jöhetők országok nyomora nőttön. Mielőtt viszont a bevándorló országok fölötté szigorú törvényes határozatokkal bizonyos maximumra stabilizálták a bevándorlást. Ebből a lehetetlen helyzetből egyetlen kiút van és pedig újabb bevándorló országok megnyitása. Eddig az amerikai HICEM különösen Braziliát és Uruguayt részesítette nagy figyelembe. Más délamerikai országok, mint Chile, Paraguay és Columbia, ahol kisebb zsidó telepek már régebben működnek, mint emigrációs területek szintén tekintetbe jönnek.

A HICEM e sulyos föladatokat azonban csak abban az esetben tudja megoldani, ha legalább is annyi pénzösszeg áll rendelkezésére, mint amennyi eddig volt. A két egyesület, a Hias és Ica 1927-től 1929-ig 483.000 dollárt költött, amellyel szemben 476.000 dollár bevétele volt. Ez a deficit nőni fog és jelenti a legnékülözhetetlenebb zsidó segélyszervezetek egyikének összeomlását, föltéve, hogy az utolsó pillanatban nem sikerül visszavonni a felozslásra vonatkozó Hias-határozatot.

Az értekezlet elhatározta, hogy sürgöny útján hívja föl Amerika zsidó institucióit és sajtóját a Hias további támogatására. A sürgönyöket Dubnow történetiró és Chaim Nachmann Bialik a nagynevű héber költő írta alá.

Kezdő ügyvéd

csekély befektetéssel azonnali kereset-
hez és biztos jövőhöz juthat. Érdeklődni a kiadóhivataltban.

Ha szolid és megbízható

helyről **LIBAZSIR** szükségletét be-
akarja szerezni, írjon
vagy kérjen árajánlatot:
KLEIN orth. Kóser
szir és baromfi-sarnokból Oradea, Saguna 6.
Alapítva 1912
Szállítás postán és vasuton sajtó bódában.

Ha azt akarja, hogy hirdetései erede-
ményesek legyenek, hirdessen az Uj
Keletben.

Phönix Életbiztosító Társaság

Alapítva 1882. évben.

Központi vezérigazgatóság: WIEN

Romániai igazgatóság: București, Bulev. Elisabeta No. 16.

Erdélyrészi Ellenőrző Iroda: Cluj, Str. Nicolae Iorga 16.

Bukovinai és besszarábiai vezérképviselő: CERNĂUȚI, Str. Reg. Ferdinand 1.

A társaság működési területe: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

A társaság fejlődését az utóbbi 20 évben a következő számok mutatják:

Év	Biztosítási állomány	Díjbevétele	Biztonsági alapok
1913	K 224,887.549	K 9,733.268.07	K 60,502.808.81
1924	S 430,944.943	S 27,541.688.77	S 53,051.954.77
1925	" 655,028.355	" 37,693.246.18	" 77,037.672.54
1926	" 1,079,703.694	" 49,481.752.88	" 149,308.416.44
1927	" 1,399,431.738	" 63,691.607.36	" 192,368.487.51
1928	" 1,787,935.715	" 85,477.026.47	" 242,111.271.97

1929 év végével a biztosítási állomány
kétezerkétszázmillió schilling, a díjbevétele pedig százhuszonötmillió schilling

BIZTONSÁGI ALAPOK
háromszázmillió schillinget tettek ki

A „PHÖNIX” kedvezményes szerződést kötött a K. K. L. jeruzsálemi főirodájával, a Makkabi Világszövetséggel, a Mizrahi több országos szervezetével, a WIZO Zsidó Nők Világszövetségével és még több nagy zsidó testülettel

Vezérügynökségek: Arad, Braşov, Bucureşti, Cluj, Cernăuţi, Chişinău, Mediaş, Oradea, Sătmăre, Sibiu, Târgu-Mureş, Timişoara.

Gyermek, járadék és nyugdíjbiztosítás: Legmodernebb kombinációk és méltányos díjtételek az életbiztosítás minden ágában. A vezérügynökségek díjtalanul adnak pontos kalkulációt és mindennemű felvilágosítást biztosítási ügyekben.

„Steaua României”

Román Biztosító Társaság (a Phönix koncernjében)

Bucureşti, Bulev. Elisabeta 10 sz.

Erdélyrészi főigazgatóság: Braşov, Kapu-utca 65 szám.

Tűz-, üveg- és betörés-, jég-, baleset-, szavatossági-, automobili-, géptörés-, szállítmeny-élet és népbiztosításon.

Előnyös díjtételek, modern feltételek. Képviseltek az egész országban

Florescu

A kis kinezó

akikre rá

A sziguranca

Kisnev, szep
let tudósítóját
előtt hatalmas
egész országba
bessarábiai lu
bessarábiai re
barbár kínzása
hasonlító nyom
latko ma. Caza
orheimegyei 7
fia és leány es
sziguranca és a
gok teljesen po
sa miatt napok
nyűbb kínzások
Sándor belügy
mást szerzett C
latkozatáról, vi
képviselő vadjá
idejűleg Flores
mányzóság aii
jelentette a b
hogy a Zgurita
dak nem bizony
pen ezért hajlan
lamenterekből
vizsgálóbizottsá
A vizsgálatot
zette be a kise
gatósságon Flo
lete alatt, aki k
rábiában ma m
a borzalmasság
gesztett Husare
tak.

Legteljebb
szó — mondotta
zósági államtitk
minden jelentős
is látni fogják.
nyiték nem te
képviselő vadjá
mű rendőrtisztv
latlari: tesnek

Cazacu képv
szót s elmondot
tulajdonképpen

Néhány o
leány könyvtára
rábiában igen e
mennyien módos
tehát igen való
nisták volnának
alfelügyelő azon
volt s elrendelte
nisták letartóztat
örörsvezető felh
arra, hogy a sze
sen ártatlanok.

hajtania a paran
tartóztatták War
Mayer és Schwa
lamint a két Sch
Hannát. Felesleg
könyvtárakban
írást nem találta
ókat, ahol két n
borzalmasabb kí
ve. Kezeiket és
milyen esiga se
ókat a levegőbe,
a földre ejtsék o
csak időnként sz
elájult áldozatok
térítsék. Azután
brutalitások, m
nem akartak nyil
hogy kommunist
nescu komizár
sirtak és orditot
Hogy az ugyanaz
tományi igazgató
a jalkiáltásokat
„Volga, Volga” e
torokkal, egy de
be hozta a korm
gyokat rikkantva
A Volga dallama
fotjották el a sze
nyok jajveszékel
atban egyik dete
nem hajlandó to
zást.

— Megöljük őt

Florescu tartományi államtitkár vállaltvont és a zguritzai vizsgálat véget ért

A kisenevi szigurancán középkori eszközökkel kinoztak meg három zsidó fiút és két zsidó leányt, akikre ráfogták, hogy kommunisták, mert egy zsidó könyvtárt alapítottak

A sziguranca-komiszár teli torkából dalolt, egy detektiv pedig működésbe hozta az autósirénát, hogy ne hallatszon az uccára az áldozatok jajveszékélése

Kisenev, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). Néhány héttel ezelőtt hatalmas feltűnést keltett az egész országban Grigore Cazacliu beszarábiai rendőrség és sziguranca barbár kínzásairól és inkvizícióhoz hasonlító nyomozásairól közzétett nyilatkozata. Cazacliu idézte néhány, az orhei megyei Zguritában lakó zsidó fiú és leány esetét, akiket a kisenevi sziguranca és az orheiui rendőrhatalóságok teljesen polgári könyvtár alapítása miatt napokon keresztül a legszörnyűbb kínzásoknak vetettek alá. Vaida Sándor belügyminiszter mielőlt tudomást szerzett Cazacliu képviselő nyilatkozatáról, vizsgálatot rendelt el a képviselő vádjai ügyében. Ezzel egyidejűleg Florescu, a beszarábiai kormányzó államtitkára táviratilag jelentette a belügyminisztériumnak, hogy a Zguritai ügyben felhozott vádak nem bizonyultak valóknak és éppen ezért hajlandó a kérdést egy parlamenterekből és újságírókból álló vizsgálóbizottság ítéletének alávetni.

A vizsgálatot egy értekezlet vezette be a kisenevi tartományi igazgatóságon Florescu államtitkár elnökelete alatt, aki kifejtette, hogy Beszarábiában ma már nem történnek azok a borzalmasságok, amelyek a felfüggesztett Husarescu idejében előfordultak.

Legfeljebb izolált esetekről lehet szó — mondotta fölényesen a kormányzósi államtitkár —, melyek azonban minden jelentőséget nélkülöznek. Önök is látni fogják, hogy semmilyen bizonyíték nem támasztja alá Cazacliu képviselő vádjait s néhány nagyérdemű rendőrtisztviselőt teljesen indokolatlanul tesznek ki a közmegvetésnek. Cazacliu képviselő vette át ezután a szót s elmondta, hogy mi is történt telajdonképpen Zguritán.

Néhány ottani fiatalember és leány könyvtárt alapított, ami Beszarábiában igen elterjedt szokás. Valamennyien módos emberek gyermekei, tehát igen valószínű, hogy kommunisták volnának. Christea sziguranca alfelügyelő azonban más véleményen volt s elrendelte a veszedelmes kommunisták letartóztatását. A zguritai csendőrszervező felhívta Christea figyelmét arra, hogy a szegény gyermekek teljesen ártatlanok. Hiába. Végre kellett hajtatnia a parancsot s június 12-én letartóztatták Wartenberg Struhl, Sznuck Mayer és Schwartz fiatalembereket, valamint a két Schosna-nővért: Rózát és Hannát. Felesleges mondanom, hogy könyvtárunkban egyetlen kommunistát sem találtak. Kisenevbe vitték őket, ahol két napon keresztül a legborzalmasabb kínoknak voltak alávetve. Kezeiket és lábaikat lekötve, valamilyen csiga segítségével felemelték őket a levegőbe, hogy azután hirtelen a földre ejtsék őket. Ezt a műveletet csak időnként szakították félbe, hogy az elájult áldozatokat ismét eszméletükre térítsék. Azután ismét folytatódott a brutalitások, mert a letartóztatottak nem akartak nyilatkozatot aláírni arról, hogy kommunisták. A torturát Stefanescu komiszár vezette. Az áldozatok sírtak és ordítottak kínzások közben. Hogy az ugyanazon épületben lévő tartományi igazgatóságon ne hallják meg a jajkiáltásokat, Comsa komiszár a „Volga, Volga” című dalt énekelte tele torokkal, egy detektiv pedig működésbe hozta a kormányzósi autóját, nagyokat rikkantva annak szirénájával. A Volga dallama és az autó berregése főtjötték el a szerencsétlen fiúk és leányok jajveszékélését. Egy adott pillanatban egyik detektiv kijelentette, hogy nem hajlandó tovább folytatni a kínzást.

Megöljük őket és még a sóbányá-

ba kerülünk — mondotta a detektiv, akit Stefanescu és Comsa komiszárok ezen kijelentése után csunyán elverték s két napig a zguritai áldozatokkal együtt kareszerben tartották. Szerencsére egy éjjel — mert a kínzások éjszaka történnek — arra járt az izmaili szigurancafőnök, akinek figyelmzetésére megszűnt a további kínzás. Az áldozatok nyilatkozatot írtak alá, hogy kommunisták, mire hidegvizes kurával lelohasztották megdagadt testrészeiket s két hét múlva átküldték őket a jasi hadbíróshoz — teljesen jogtalanul, mert Sgurita nincs hadizónában. A jasi hadbírósi vizsgálóbírója hosszasan elnézte a szerencsétleneket, különösen Schosna Rózát, aki még ma is vért köp és akibe csak hálni jár a lélek s azonnal

szabadlábra helyezte őket. Teljesen ártatlanok voltak. Midőn visszatértek Jasiból, a vonatban megpillantották az egyik kínzó detektivet, Schosna Róza elájult erre a félelemtől...

Nem voltam kommunista és én szégyeltem magam úgy is mint ember, úgy is mint román, midőn a szemükbe néztem a szerencsétlen áldozatoknak — fejezte be előadását Cazacliu képviselő.

Florescu kormányzósi államtitkár hatalmas dossziét vett erre elő s különböző jegyzőkönyvekkel, levelekkel igyekezett bebizonyítani, hogy a zguritai zsidó fiúk és lányok mégis kommunisták voltak. A bizottság tagjai, képviselők és újságírók, nem tudtak erről meggyőződni s kérték, hogy szembesítsék őket az áldozatokkal. Hosszas huza-

ISKOLAI

Tankönyvek, füzetek, írószerek, táskák legolcsóbban kaphatók Király János könyvkereskedésében Cluj, Főter 15. Plébánia épület

vona után Florescu államtitkár megígérte, hogy behozatja őket Kisenevbe. Három nap elteltével azután közölte a vizsgálóbizottság tagjaival, hogy az áldozatokat nem hozhatja be, mert nincs rendelkezési alapja erre a célra, azok pedig nem akarnak saját költségükön beutazni. Időközben megérkezett Kisenevbe Zachiu sziguranca vezérfelügyelő, akit Vaida Sándor küldött Zguritára, hogy személyesen vizsgálja felül a vádakát. Zachiu közölte Florescuval, hogy meggyőződése szerint a kínzások csakugyan megtörténtek és hogy a megvádolt sziguranca ágensek csakugyan bünyösök. Midőn ezt Florescu tudomására hozták, az államtitkár vállalt vonta s kétkedését fejezte ki a vezérfelügyelő megállapításainak valósága fölött.

Nem lehet tudni pontosan semmit... A zguritaiak azt mondják, hogy verték őket, a komiszárok tagadnak... Mit lehet itt csinálni?

Ezzel el is intéződött a zguritai vizsgálat.

Tizennyolc — zsidó vádlottja van a borsai antiszemita agitátorok bünperének

A máramarosszigeti ügyészség vádirata — a zsidó provokációról
A nagyváradai ügyészség elé terjesztették a próbálás végett a vádiratot

Sighetul-Marmatiei — Máramarossziget, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). A máramarosszigeti ügyészség ma délelőtt elkészült végül a borsai antiszemita agitátorok elleni vádirat megszövegezésével. Csaknem öt hónapig tartott, amíg a lelkészek és agitátortársai elleni vizsgálat ebbe a stádiumába került. A vádirat elkészült — és mindjárt hozzá is tehetjük, hogy nincs közönség benne. Összesen 86 személyt helvez vád alá a hónapokig tartó agitációból kifolyólag a máramarosi ügyészség és a vádirat többek között 18 borsai zsidót is vétkeinek deklarál — az antiszemita agitációk bünében.

Emlékeztet, hogy Constantin Danila legelső borsai látogatása alkalmával — amely még ez év áprilisában

történt — gyűlést hívott egybe a borsai iskolába. A gyűlésen részt akart venni néhány borsai zsidó fiatalember is, ezeket azonban kitessekeltek a tereméből, sőt azt sem engedték meg nekik, hogy az ablakon keresztül hallgassák meg a borsai lakosság számára meghirdetett „előadást”. Danilának és borsai társainak nyilván okuk volt arra, hogy megszabaduljanak a zsidó hallgatóságtól, amelyet éppen ezért brüszkíroztak. Éles szóváltás játszódott le a fiatalember és az antiszemita miting rendezői között. Ez az incidens adott alkalmat a máramarosszigeti ügyészségnek arra, hogy tizennyolc zsidó ellen magánlakásért és hasonló címenek vádat emeljen. A vádiratból könnyen azt a meggyőződést

alkothatja magának bárki, hogy mind az, ami Borsán ezután történt — a zsidó „provokáció” számlájára írható és a tizennyolc vád alá helyezett zsidó nak tudható be.

A vádiratot most terjesztették fel a próbálás végett a nagyváradai főügyészséghez, amely a vizsgálati anyag átvizsgálása alapján fog dönteni arról, hogy fenntartja-e a vádiratot tervezett formájában, vagy sem. Kiváncsian várjuk a nagyváradai főügyész döntését, annál is inkább, mert dr. Fildan főügyész a borsai események során pártatlan, igazságszerető és lelkiismeretes emberként volt alkalmunk megismerni. Az ügyre egyébként holnap számunkban részletesen vissza fogunk térni.

Senki sem vállalja a súlyos helyzetbe került CFR vezérigazgatói állását

Sem Theodorescu mérnök, sem Jonescu tábornok nem óhajt Vidrighin utóda lenni

Cluj—Kolozsvár, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). Bukaresti közlések alapján az Uj Kelet is megírta néhány nappal ezelőtt, hogy Stan Vidrighin, a CFR vezérigazgatója váratlanul benyújtotta lemondását. Ezt a hírt ugyan később cáfolni igyekeztek. Nem akarunk most azzal foglalkozni, hogy ez a cáfolat mennyiben helytálló, csupán azokra a problémákra kívánunk rámutatni, amelyekkel kapcsolatba hozták a lemondás hírének. Ezek az adatok beszédesen világítják meg a romániai államvasutak mai helyzetét és a CFR vezetésében beállott krízist, amelyre visszavezetik Stan Vidrighin lemondásának híreit.

Mint ismeretes, a vasut autonóm szervezetének törvénye, Leverage francia szakértő ujjáépítési tervezete, valamint a stabilizációnak a vasutal kapcsolatos intézkedései világosan határozták meg a CFR reorganizálására irányuló programot, amelynek szövege szerinti keresztülvitelére kellett köteleznie magát Stan Vidrighinnek, amikor elfoglalta a CFR vezérigazgatói

állását.

A szép tervek azonban sorra összeomlottak és a CFR vezérigazgatóját olyan kompromisszumokra kényszerítették, hogy ujjáépítési programja teljesen felborult. Ugyanakkor azonban a szerződés, amelyben különböző kötelezettségeket vállalt, semmiben nem szenvedett módosítást. Különösen az utóbbi időben vált mindinkább nyilvánvalóvá, hogy a mai gazdálkodás mellett a CFR lassan, de biztosan haladt a csőd felé. A vasut súlyos helyzete a legpezzszimistikusabb feltevéseket is túlszárnyalta.

Stan Vidrighin eleinte természetesen igyekezett ragaszkodni az eredeti ujjáépítési programhoz és ennek során konfliktusba került a kormány egyes tagjaival. A vezérigazgatót támadások érték a parlamentben, valamint a sajtón keresztül és ezalatt a vasut krízise egyre súlyosabbá válik. Legutóbb Manolescu közlekedésügyi miniszterrel került konfliktusba Vidrighin, aki nem azonosítja magát a vasut vezérigazgatójának elveivel és módszereivel.

Annak ellenére, hogy Vidrighin mérnöknek szabadsága csak szeptember 20-án jár le és csak akkor tér vissza Bécsből, ahol családjával tartózkodik, máris közölte a kormánnyal, hogy állását rendelkezésre bocsátja, mert csak a kormány teljes bizalmának birtokában képes továbbra is vállalni a vasut vezetését.

Vidrighin lemondásával számolva, fővárosi körökben meg is történtek az utódjára vonatkozó kombinációk. A Curentul szerint ezideig Theodorescu mérnöknel és Mihai Jonescu tábornoknál történtek tapogatózások, akik már mindketten állottak a vasut élén. Ugy Theodorescun, mint Jonescu azonban kategórikusan kijelentették, hogy nem hajlandók vállalni a vasut vezérigazgatói állásával kapcsolatos súlyos felelősséget.

Ugy látszik a CFR vezetésében beállott krízis akuttá vált és ebben a pillanatban igen kevesen ismerhetik a krízissel kapcsolatos problémák megoldásának lehetőségeit.

berének csökkenésében csak tizenegy azt csak a legkevesebb lehet észlelni, de nem érzi. Körülbepfogunk szakadatlanul elkedni, amíg 14.000 az első egyensúly a ponttól kezdve tart majd a felszárter magasságig. Az tart fél napig sem mindössze legfeljebb zünk a levegőben. k magunkkal egyéb any banánt és némi t tejet.

zsidókat, ket ne en

sen megrendítette a hogy kérdésessé vált llása.

köröket, amelyek a blémaival foglalkozással megdöbbenrinben a saját képal anketót tartotk során a szónokok yozta, hogy az ameleítése a zsidó család érintené. Rengeteg óráról-órára, hogy

EM évente 35.562 fő bevándorláshoz, ez 354-re rugott, 1929-ntetbe kell venni, ez időben számos or- Afrika, Ausztrália és rlási megszorítóso-

szempontjából tekinok nyomora nőttön t a bevándorló or- törvényes hatá- maximumra stabi-rlást. Ebből a lehe- gyetlen kiut van és- rlorló országok meg- merikai HICEM kü- Uruguayt részesi- le. Más délamerikai e, Paraguay és Co- zsidó telepek már k, mint emigrációs ékintetbe jönnek.

os földadatokat azon- etben tudja meg- is annyi pénzösszeg mint amennyi eddig ilet, a Hias és Ica 0.000 dollárt költött, 76.000 dollár bevétele öni fog és jelenti a bb zsidó segítségser- össeomlást, fölté- pillanatban nem si- feloszlásra vonatko-

atározta, hogy sür- föl Amerika zsidó bóját a Hias további ürgönyöket Dubnov m Nachmann Bialik költő írta alá.

ügyvéd

el azonnali kereset- höz juthat. Érdek- hivatalban.

megbízható
szükségletét be- szerezni, írjon rajánlatot

EIN orth. Kóser ából Oradea, Saguna 6. ra 1912 suton saját bődönben.

ogy hirdetésel ered- hirdessen az Uj

A kolozsvári zsidó szülők harca az iskoláért

Dr. Fischer József képviselő interveniált a miniszterelnöknél és a közoktatásügyi miniszternél a kolozsvári középiskolából kiszorított zsidó leányok érdekében

Cluj—Kolozsvár, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári állami leánygimnáziumokból kiharadt zsidó leány növendékek ügye nemcsak Kolozsvárt, hanem az egész országban kinos feltűnést keltett, tekintve, hogy ez a kulturelles intézkedés a legegységibb ismeretek megszerzésétől zárja el a zsidó leány növendékeket, nem is szólva arról, hogy törvényes iskolalátogatási kötelezettségük teljesítését is lehetetlenné teszi. Mint ismeretes, a Regina Maria leánygimnáziumban mindössze három zsidóleányt vettek föl a két első osztályba. Az ezen intézetben elutasított növendékek a Princepsa Ileana leányiskolához fordultak felvételért, azonban a ma kihirdetett eredmény szerint itt is mindössze kilenc növendéket vettek fel, úgy, hogy ilyenképpen

mintegy hetven kolozsvári zsidóleány maradt iskola nélkül.

Dr. Fischer József kamarai képviselő a mult hét folyamán interveniált Bukarestben egy a miniszterelnöknél, mint Costachescu közoktatásügyi miniszternél,

ennek a maga nemében páratlan kulturbotránynak az orvoslása érdekében.

A miniszterelnök az ügy megvizsgálását ígérte, kilátásba helyezve, hogy a sérelmet orvosolni fogja. Ezzel szemben a közoktatásügyi miniszter kifejtette azt, hogy a folyamatban lévő iskolamegszűntetések szorosan beletartoznak programjába, amennyiben

a szellemi proletariátus túltengésével szemben feltétlenül fel kell vennie a küzdelmet.

Az eddigi rendszer a szelektív munkáját a baccalaureatusi vizsga rendjén végezte el, aminek aztán meg lett a következménye, hogy a vizsgázató tanárok inkvizitorok módjára kellett eljárjanak a szükséges kiválasztás végrehajtása végett. A közoktatásügyi miniszter programja ezzel szemben az, hogy már az alsó osztályokban kell megrostálni és más pályára irányítani a növendékeket. Ezért

a leghatározottabban eltiltotta számfeletti növendékek felvételét az egyes osztályokba, ép így nem tartja helyesnek új párhuzamos osztályok felállítását sem.

Dr. Fischer József a legélesebben tiltakozott ez ellen a beállítás ellen, amely — mint a gyakorlat mutatja — csak arra jó, hogy a zsidó növendékeket elüsse a tanulás lehetőségétől. Hogy ez a koncepció a végrehajtás rendjén csak is ehhez az eredményhez vezet és a szellemi proletariátus leépítésének célját semmiben sem szolgálja, annak beszédes bizonyítéka a kolozsvári példa. Az inter-nátusok vidékről Kolozsvárra bejött gyermekeket vesznek föl, gyakran olyanokat is, akiknek lakhelyén középiskola is van, ezzel szemben kiszorulnak a kolozsvári iskolákból a kolozsvári növendékek, éspedig elsősorban a zsidó növendékek.

A növendékeknek az iskolába való önzölése tehát egyáltalán nem szűnik meg, egyedül a zsidó gyermekek maradnak iskola nélkül.

Egyébként is teljesen kulturelles az a felfogás, amely a műveltség teljesen elemi ismereteit szolgáltatató középiskolai alsó osztályokból bárkit is kizárni kíván. Nem lehet helyes iskolapolitika az, amely a tudnivalókat egész sorát zárja el attól, hogy az általános ismereteknek azt a minimumát, melyet a középiskola nyújt, megszerezhesse. Minden szülőnek és minden gyermeknek joga van az államtól követelni, hogy elegendő számú iskolát bocsásson rendelkezésre ezen ismeretek megszerzésére. De tul ezeken az általános megfontolásokon,

a leghatározottabban tiltakozunk kell egy pedagógiai elvnek, vagy akár szociális megfontolásnak olyan gyakorlati megvalósítása ellen, amely kizárólag a zsidók rovására történik és a végeredményben ahhoz vezet, hogy a zsidókn kívül senki ellen sem nyer alkalmazást. Ez semmi egyéb, mint a legbrutálisabb numerus clausus megvalósítása.

Dr. Fischer József kamarai képviselő kérte ezek folytán a minisztert, hogy sürgősen engedélyezze a Princepsa Ileana középiskolában egy párhuzamos osztály felállítását.

A közoktatásügyi miniszter, aki változatlanul fenntartotta a maga elvi álláspontját, nyomban táviratot intézett egy a Regina Maria, mint a Princepsa Ileana leánygimnáziumok igazgatóságához, jelentést kérve arról, hogy mi az oka annak, hogy a zsidó növendékek közül ily kis létszám lett felvéve. Fenntartotta magának, hogy a végső döntést a jelentések beérkezése után fogja meghozni.

Az érdekelt zsidó szülők vasárnap délután értekezletre jöttek össze a kolozsvári neológ hitközség nagytermében és elhatározták, hogy küldöttségileg fordulnak a miniszterelnökhöz és közoktatásügyi miniszterhez.

Memorandumot szerkesztettek a közoktatásügyi miniszterhez, kérve egy párhuzamos osztály felállítását.

Az erdélyi direktorátus közoktatásügyi osztálya, ugyszintén maga dr. Moldoveanu Valer miniszteri igazgató is javasolták a párhuzamos osztályok felállítását, mint az egyedüli lehetőséget arra, hogy ez a kulturbotrány elkerülhető legyen.

A szülők küldöttsége dr. Fischer Tivadar kamarai képviselővel az élén, holnap jelenik meg kihallgatáson egy a miniszterelnöknél, mint a közoktatásügyi miniszternél.

Nem kételkedünk benne, hogy ez az újabb intervenció jobb belátásra fogja bírni a közoktatásügyi minisztert és haladéktalan intézkedéssel lehetővé fogja tenni az iskola nélküli maradt gyermekek iskoláztatását.

Borzalmas villamoskatasztrófa Odesszában

A szerencsétlenségnek nyolc halottja és ötvenhárom sebesültje van

Moszkva, szeptember 15. Odesszában esütörtök délután borzalmas villamos-szerencsétlenség történt. Kisziklott egy villamoskocsi, amely zsufozva volt az iskolából hazatérő gyermekekkel és gyárrakból jövő munkásokkal.

A kocsi vezető a meredek pályán nem tudta lefékezni a villamost, amely vad sebességgel száguldni kezdett lefelé. A legközelebbi kanyarodónál a közel 100 kilométeres sebességgel haladó kocsi kiugrott a sínekből, felborult s teljesen darabokra tört.

A szörnyű katasztrófának nyolc halottja és ötvenhárom súlyos sebesültje van. A kocsi vezető nyomtalanul eltűnt. Azt hiszik, hogy csak könnyebb sérüléseket szenvedett és megszökött a felelősségrevonás elől.

A vizsgálat megállapítása szerint a kocsi már romlott fékkel indult el a remisből, de a kocsi vezető ennek ellenére a megengedettnél jóval nagyobb sebességgel haladt. Az áldozatok legnagyobb része gyermek.

Erőszakkal térítik át Jemenben a zsidók százait az izlámra

A jemeni zsidók segélykiáltása

Genf, szeptember 15. A jemenita zsidók szövetségének elnöke, Z. Gluska ezidőszert Genfben tartózkodik, hogy megszervezze a jemenita zsidók felségélyezése érdekében beindított nyugat-európai akciót. Az elnök e zsidó testvérek tragikus helyzetéről a következőket mondotta a zsidó sajtó képviselőinek:

— Nyolc év óta a jemenita zsidók a szenvedések borzalmas láncolatát éltek át. 1921-ben az ismert palesztinai események után egy arab delegáció Hedzsasba utazott, hogy az ott élő arab tömegek között zsidóellenes propagandát folytasson. Hedzsasban évezredek óta éltek zsidók és arabok a legteljesebb egyetértésben. Igaz, hogy nem éltek szabad polgárok módjára, de olyan

tilalmakat, mint amelyeket az említett delegáció megjelenése után léptettek életbe, soha Jemenben nem ismeretek.

— 1922-ben az Erec Jiszraelben élő jemenita zsidók alarmirozó híreket kaptak jemenita testvéreiktől. A kormány Jemenben új zsidóellenes törvényeket léptetett életbe, amelyek közül csak az alábbi kettőt említjük:

— Minden zsidó arvagyermeke, beleértve a felnőtteket is, akik tizenhárom éves korukban már árvák voltak, tartoznak felvenni az izlam vallását. Minden zsidónak a vagyona, aki elhagyja Jemen területét, közvagyonot képez és a kormány által elkoboztatik.

— E két törvényen kívül vannak még olyan barbár intézkedések, mint ami-

lyen például: Zsidónak nem szabad lovon, vagy öszvérháton mutatkozni és tilos selyemből készült ruhákat viselnie. Ezek és hasonló törvények arra kényszerítették a zsidókat, hogy tömegesen elhagyják Jement. Ama családok száma ugyanis, ahol árvák vannak, szokatlanul nagy. A cionista Exekutívéhez fordultunk, hogy ó segítsen ki bennünket inséges helyzetünkből. Az Exekutívé kijelentette, hogy a jemenita zsidók szervezkedjenek egy szövetségbe, amely tárgyaljon az Exekutívével a jemenitáknak Palesztinába való áttelepítéséről.

— Konferenciát hívtunk össze és a tanácskozások befejezése után központi bizottságot választottunk, amely állandóan összeköttetésben van az Exekutívével és a jemenita zsidókkal. A bizottságnak az a feladata, hogy megszerveze a zsidók bevándorlását. Fájdalom, nincs elég pénzünk, hogy ezt a tervet maradéka nélkül végrehajtsuk. Számos jemenita zsidó elhagyta otthonát, valamelyik jemenita kikötőben vesztegelnek és nincs elég pénzük, hogy átjöjjenek Erec Jiszraelbe, minthogy a kormány elkobozta vagyonukat. Az Exekutívé kijelentette előttünk, hogy elvben csak is olyan jemenitákon tud segíteni, akik már bent vannak az országban, a Jemenben élő zsidókat nincs módjában istápolni. A jemenita zsidók szövetségének vezetősége arra kényszerült tehát, hogy gyűjtőakciót indítson. Európába küld egy delegációt, hogy felvilágosítsa jemenita testvéreiről azokat, akik nyugodalmas polgári helyzetben vannak. Kéri őket, hogy adjanak pénzt a jemeni zsidók megmentésére.

— Újabb időben a helyzet Jemenben még rosszabbodott. Az utóbbi hónapokban 132 árvát és 312 családot erőszakkal átterítették az izlamra. Nyolcvan négy árva megszökött a Vörös tenger egyik kikötőjébe. Helyzetük kétségbeesítő. Ha visszamennének Jemenbe, halál vár rájuk, de Erec Jiszraelbe sem tudnak eljutni, minthogy nem rendelkeznek megfelelő pénzek felett. Kétségbeesetten kéri zsidó testvéreiket, vegyék magukhoz őket akár szolgálnak, akár cselédlánynak, csak legyen hol le-hajtani fejüket.

— A kétségbeesett árvák száma pedig napról-napra növekedik. Első ízben történik, hogy európai zsidókhöz folyamodunk segítségért.

— KOMMUNISTA ZAVARGASOK VOLTAK BOULOGNE SUR MERBEN Párizsból jelentik: Boulogne sur Merben a kommunisták zavargást inszcenáltak. A rendőrséggel folytatott harcban három rendőr megsebesült és a rendbontók közül fegyvergyóktól találva három holtan estek össze és négyen életveszélyes sebeket kaptak.

— BROMLEY ÉS GATTRY OCEÁN-REPÜLŐK STARTJA NEM SIKERÜLT. Newyorkból jelentik: Tokiói szikratávirat szerint Bromley és Gattray amerikai pilóták óceánrepülési startja nem sikerült. A két pilóta Amomri város mellett kényszerleszállást végzett. Újabb jelentés közli, hogy az óceánrepülőkre újra nekivágtak az óceánnak és mintegy 500 mértföldnyire vannak Ele Urup szigettől a Csendes óceán felett.

Értesítés

Miután Victor Jonesou mérnök ur hivatalos ügyben külföldre utazott, f. év szept. 8-i kezdettel a bukaresti nemzetközi bőr- és cipőkiállítás hivatalát Gavril Timis mérnök ur fogja jegyezni. Minden okmányt, amely a fentemlített kiállítást illeti, a hivatalnak láttamoznia kell.

A szerződésbeli kötelezvények és igazoló okmányok láttamozó előtt bemutatandók ellenőrzés végett a kiállítás adminisztratív igazgatójának, Gh. Dumitrescu ügyvéd urnak.

Információk, tervek, prospektusok, bérleti szerződések stb. kaphatók: Broul de informatiuni Bucuresti, Calea Victoriei 16. Pasagul Vilaeros.

Iskolák! Szülők! Tanítók!

Megjelent a Stengel-féle

KOLJEHUDA ALEF-BET

HÉBER-ROMÁN SZÖVEGGEL

Brief Dávid átdolgozásában

Ára 35.— lej

Kapható:

Az UJ KELET könyvosztályában, Cluj

Hölgyek és férfiak! Szép és tartós hajsz ni csakis a „HENOL” vagy „HENNE ROYALE” hajfestőszer által érhetnek el

A szeg

Zürich, szeptember 15. Kiküldött tudósítók szerint a kolozsvári zsidó leány növendékek ügye nemcsak Kolozsvárt, hanem az egész országban kinos feltűnést keltett, tekintve, hogy ez a kulturelles intézkedés a legegységibb ismeretek megszerzésétől zárja el a zsidó leány növendékeket, nem is szólva arról, hogy törvényes iskolalátogatási kötelezettségük teljesítését is lehetetlenné teszi.

Mint ismeretes, a Regina Maria leánygimnáziumban mindössze három zsidóleányt vettek föl a két első osztályba. Az ezen intézetben elutasított növendékek a Princepsa Ileana leányiskolához fordultak felvételért, azonban a ma kihirdetett eredmény szerint itt is mindössze kilenc növendéket vettek fel, úgy, hogy ilyenképpen

mintegy hetven kolozsvári zsidóleány maradt iskola nélkül.

Dr. Fischer József kamarai képviselő a mult hét folyamán interveniált Bukarestben egy a miniszterelnöknél, mint Costachescu közoktatásügyi miniszternél,

ennek a maga nemében páratlan kulturbotránynak az orvoslása érdekében.

A miniszterelnök az ügy megvizsgálását ígérte, kilátásba helyezve, hogy a sérelmet orvosolni fogja. Ezzel szemben a közoktatásügyi miniszter kifejtette azt, hogy a folyamatban lévő iskolamegszűntetések szorosan beletartoznak programjába, amennyiben

a szellemi proletariátus túltengésével szemben feltétlenül fel kell vennie a küzdelmet.

Az eddigi rendszer a szelektív munkáját a baccalaureatusi vizsga rendjén végezte el, aminek aztán meg lett a következménye, hogy a vizsgázató tanárok inkvizitorok módjára kellett eljárjanak a szükséges kiválasztás végrehajtása végett.

A közoktatásügyi miniszter programja ezzel szemben az, hogy már az alsó osztályokban kell megrostálni és más pályára irányítani a növendékeket. Ezért

a leghatározottabban eltiltotta számfeletti növendékek felvételét az egyes osztályokba, ép így nem tartja helyesnek új párhuzamos osztályok felállítását sem.

Dr. Fischer József a legélesebben tiltakozott ez ellen a beállítás ellen, amely — mint a gyakorlat mutatja — csak arra jó, hogy a zsidó növendékeket elüsse a tanulás lehetőségétől. Hogy ez a koncepció a végrehajtás rendjén csak is ehhez az eredményhez vezet és a szellemi proletariátus leépítésének célját semmiben sem szolgálja, annak beszédes bizonyítéka a kolozsvári példa. Az internátusok vidékről Kolozsvárra bejött gyermekeket vesznek föl, gyakran olyanokat is, akiknek lakhelyén középiskola is van, ezzel szemben kiszorulnak a kolozsvári iskolákból a kolozsvári növendékek, éspedig elsősorban a zsidó növendékek.

A növendékeknek az iskolába való önzölése tehát egyáltalán nem szűnik meg, egyedül a zsidó gyermekek maradnak iskola nélkül.

Egyébként is teljesen kulturelles az a felfogás, amely a műveltség teljesen elemi ismereteit szolgáltatató középiskolai alsó osztályokból bárkit is kizárni kíván. Nem lehet helyes iskolapolitika az, amely a tudnivalókat egész sorát zárja el attól, hogy az általános ismereteknek azt a minimumát, melyet a középiskola nyújt, megszerezhesse. Minden szülőnek és minden gyermeknek joga van az államtól követelni, hogy elegendő számú iskolát bocsásson rendelkezésre ezen ismeretek megszerzésére. De tul ezeken az általános megfontolásokon,

a leghatározottabban tiltakozunk kell egy pedagógiai elvnek, vagy akár szociális megfontolásnak olyan gyakorlati megvalósítása ellen, amely kizárólag a zsidók rovására történik és a végeredményben ahhoz vezet, hogy a zsidókn kívül senki ellen sem nyer alkalmazást. Ez semmi egyéb, mint a legbrutálisabb numerus clausus megvalósítása.

Westbanhof. Európai szikratávirat szerint a kolozsvári zsidó leány növendékek ügye nemcsak Kolozsvárt, hanem az egész országban kinos feltűnést keltett, tekintve, hogy ez a kulturelles intézkedés a legegységibb ismeretek megszerzésétől zárja el a zsidó leány növendékeket, nem is szólva arról, hogy törvényes iskolalátogatási kötelezettségük teljesítését is lehetetlenné teszi.

A szegény Budapest és a gazdag Zürich

— Utijegyzetek egy közép-európai utról —

nak nem szabad lo-
ton mutatkoznia és
ült ruhákat visel-
ló törvények arra
idákat, hogy töme-
ment. Ama családok
ol árvák vannak,
cionista Exekuti-
gy ő segítsen ki
helyzetünkben. Az
te, hogy a jemenita
ek egy szövetségbe,
Exekutívával a je-
nába való áttelepi-
tünk össze és a ta-
se után központi
tunk, amely állan-
van az Exekuti-
zsidókkal. A bizott-
hogy megszervez-
orlását. Fajdalom,
hogy ezt a tervet
reahajtsuk. Számos
tya otthonát, vala-
többször vesztettek
k, hogy átjöjjenek
hogy a kormány
at. Az Exekutív
hogy elvben csak
tud segíteni, akik
országban, a Je-
nincs módjában
zsidók szövetségé-
kényszerült tehát,
ndíton. Európába
hogy felvilágosítsa
azokat, akik nyu-
helyzetben vannak.
ljanak pénzt a je-
tésére.
helyzet Jemenben
az utóbbi hónapok-
családöt erőszak-
zlamra. Nyolcvan-
tt a Vörös tenger
helyzetük kétségbe-
ének Jemenbe, ha-
rec Jiszraelbe sem
hogy nem rendel-
zettek felett. Kétség-
testvéreiket, ve-
akár szolgának,
csak legyen hol le-
árva száma pedig
fik. Első ízben tör-
zsidókhoz folyamo-

Zürich, szeptember 15. (Az Uj Kelet kiküldött tudósítójától.) Hajnalban Rákoson ébredünk, ahonnan ké órai vesztelés után, reggel 6 órakor robog be vonatunk a budapesti keleti pályaudvarra. A villamosokon, autótaxikon még látni a Szent Imre ünnepekre apró zászlócskáit, az utcán tovasuhanó szemekből azonban már eltűnt az ünnepélyesség, ehelyett ijedt és nehéz gondoktól meggyötört arcok szaladnak el mellettünk. Feltűzött szuronyu esendőrjérek körkálnak. A forgalmi rendőr mellett ott áll a szuronyos esendőr. Ostromállapot atmoszférija nehezedik a szép Dunaparti városra.

Szöbe elegyedünk a villamosvezetővel. Amikor meg tudja, hogy külföldiek vagyunk, keservesen kezd panaszkodni.

Nincs pénz és nincs kenyér

— Bizony, ilyen állapotok még nem voltak Budapesten. Ez így nem is tarthat sokáig. Nem érzi Ön is, hogy valami van a levegőben. Hiába állítanak ide szuronyos esendőröket. Nincs pénz és nincs kenyér, de azért mindenki uraskodni szeretne.

A villamosvezető szavait a többiek is hallják, senki sem tesz egyetlen megjegyzést, az emberek lehajjták fejüket és némák maradnak.

„Ez alatt a Jardinban...”

„A Jardinban” ezer lej egy vacsora. Nagyszerű számok követik egymást, pezsgős dugók durrannak. Tánc, kacagás, a pincérek kifogástalan frakkban. Alig lehet helyet kapni.

A kereskedők keservesen panaszkodnak. De az automata büffek zúfolva vannak és a méltóságáteljesen hőmpolygó Duna partján panaszkodó nagyvárost gazdagon ragyogja be aranyával a nap.

Sok az idegen. A külügyminisztérium utfelelozástyában két teljes órát kell várunk a vizumra.

A gyermekek birodalmában

Csak az Angolpark maradt olyan népszerű, mint a amilyen husz évvel ezelőtt volt. Nagy újság van az állatkertben. A Jónás nevű viziló, a pestiek kedvence, fiát szült és konkurenst is kapott, úgy, hogy most ketten vannak meg a „kiesike”. A gyermekek birodalmában, az állatok között hangos jókedv uralkodik. Egyszer-egyszer felbődul az állatok királya...

Az idő gyorsan repül Budapesten. Indulunk Bécs felé. A vonatba rádiót szerelnek fel. 1 pengő 50 fillér. Komárom, Győr és Hegyeshalom gyorsan következnek. Az osztrákok bedugják fejüket a fülkénk ajtaján és ezzel már át is esztünk a vámvizsgálaton. Egy óra múlva Bécsben vagyunk.

Az exesászár-városban

Este. A város esőndes. Szinte alszik. Taxi röpít a Kertnerstrassen keresztül. A Schauspielhausban Anna May Wong játszik, a nagy kínai sztár. A közönség majdnem hipnotizálva hallgatja. Apró, finom mozdulatai végtelenül kifejezők. Mandulaszemeinek misztikus tekintete lenyűgöző. Erdekes bugó hangja és furcsa akcentusa nagyon tetszik a közönségnek. S a hálás bécsiek szünni nem akaró tapssal honorálják a kínai művésznek egy-egy jelenetét.

Az Opera a napokban nyitja meg kapuit. Hatalmas plakátok jelzik az első előadásokat. A monumentális épület körül ritmikusan zajlik az élet, komolyan és méltóságteljesen. Bécs mintha még ma is a eszászár város volna. A Burg előtt mintha meglevenedne a két méter magas Burg-esendőr. A „Mária Terézia” muzeum előtt ezer színben pompáznak a virágok.

Tirolon át

Westbanhof. Európa legkedveltebb cigarettáját az osztrák „Khedivét” két shillingért kapjuk meg. Nagyszerű svájci kocsiba szállunk. A vonat 90—100 kilométeres sebességgel rohan, a vasút mellett aszfaltozott országot siklik. Az autók versenyt futnak a vonattal. Szembe jutnak a mi rettenetes országútjaink, amelyek 10—15 kilométeres sebességgel döcögnek az autók. Nem csoda, amit egyik utitársamtól hallottam, hogy az autópárnak egyik legjobb piaca Románia.

A mezőkön furdónadrágban dolgoznak a parasztok. Nálunk azt mondanák, hogy megőrült. Az állomásokon friss virslit árulnak. Átszámítjuk a grosnikat: 12 lej egy pár virsli. Linzben valódi linzer süteményt kapunk. Az állomásról láthatók a „Frank” kávépótlékok világhírű üzemének kéményei.

Salzburgon hajnalban 3 órakor utazunk keresztül. Vonatunk megtelik az ünnepi játékokról távozókkal. Átszelleműlten mesélik el élményeiket. Az Alpok között robog vonatunk.

A mesék országa

Buchsban villamosmórtal eserélik fel a gőzmozdonyt és a fülkénk ablakán nyugodtan kihajolva gyönyörködhetünk a svájci hegyekben, már nem csapódik szemünkbe az izzó korom. A hegyek friss illata jókedvre hangolja a fáradt utasokat. A kékes föld Wallen tó kilométereken át kíséri vonatunkat. Hosszu, keskeny zuhatagocskák szántják ficánkolva a mesébe illő hegyek oldalát. Féllelmetes sziklaormok néznek le a második oldalon s a fenyvesek közül itt is, ott is virágos kertektől övezett zöld fe-

delü egyemeletes vidám svájci lakók kandikálnak elő. A természet ide ontotta minden csodálatos szépségét. Viadukton rohanunk át, a kisebb állomások elsuhanak szemünk előtt. Talán a világ legtisztább állomásai. És reggel 6 órakor már Zürichben vagyunk. A boldog Sváje ipari gőpöntja úgy tárul elénk, mint egy kertváros. A zölddel befutott palotasorok mögött feltűnnek a kékli hegyek. A Limán mentén parkok között bujnak el a gyárüzemek s a zürichi tavon motorosok siklanak el fehér hatyuk között.

Ahol mindenki sportol

A hatos villamos 40 centimesért felvisz a Zürichbergbe, ahol aprók és nagyok töltik el délutánjukat. A gondozott erdőt padok és asztalkák tarkítják, sporttelepek, játékterek, gondozott virágoskertek. A menedékház terraszáról a néző szemei elé tárul Zürich tájképe, minden szépségével, amint a kertváros átöleli a nagy tó délkeleti csücskét. Mindenfélé sportolnak. A férfiak vállasok és izmosak, az asszonyok meg a lányok napbarnított vidám teremtések. Igaz, ugyan, hogy a túlzott sportolás szépségük rovására megy. Szép nőket — ezt az egyet — Zürichben nem lehet látni.

A mi gyöngye és mindenfelé lenézett leljünk, amelynek kurzusa fel sines timentve a többi valuták között, a bankok vitrinjében, veszedelmes mohósággal nyeli el a svájci frank, de ennek ellenére sem tudunk egy izletes ebédhez

jutni. Egészen furcsa, fűszeres íze van itt az ételeknek.

A város főúterén, a Bahnhofstrassen este egyszerűen öltözött hölgyeket látunk sétálni. A Tonhalban is egyszerűek a toilettek és ilyen egyszerű az emberek modora is. Barátságos, közvetlen és kedélyes itt mindenki.

Megfürödtünk a zürichi tóban. A hatalmas strandon már nem kaptunk kabint s a szabadban voltunk kénytelenek fűrdőkosztumbé bujni. Mindenki sportol 60—70 éves öregek és 2—3 éves apróságok. Kétszer röpült a fejemnek egy-egy labda. Előtoronászok vezényelnek itt is, ott is egy-egy csoportot. Egy öszhaju, 70 év körüli bácsi a trambulín harmadik emeletéről ugrik fejest a tóba. Egy kis fiúcska messzi evez egy lélekvesztőn és majdnem elvész a messziségben, amikor látom, hogy fejest ugrik a vízbe. Az ipari negyedben nemzetközi futballversenyre treniroznak, a fúton mezei futók kergetik egymást, a Limanon evezős verseny folyik, minden parkban teniszsznek, egy ház tetején két gyermek biciklizik...

Boldog és egészséges város. A kereskedők arról panaszkodnak, hogy túlsok a pénz. Egy kis baj azonban még itt is van: és pedig éppen azért, mert túl sok a pénz: a kezdődő munkanélküliség. Ez a baj azonban még nem annyira komoly, hogy befolyásolná Zürich jókedélyét.

Hátszegi Ernő

Vérbefojtotta a lengyel diktatura az ellenzék tiltakozó megmozdulását

Varsóban bombák robbannak, sortűzek dördülnek — A vasárnapi uccai harcoknak két halottja és hetvennél több sebesültje van — A vidéken is heves és véres tüntetések játszódnak le

Varsó, szeptember 15. Véres események színhelye volt a lengyel főváros. A volt parlament ellenzékének alakuló nagygyűlését betiltották. A gyűlést a betiltás ellenére is megtartották hatalmas embertömeg jelenlétében. A gyűlés után a résztvevők csoportja felvonult a főváros főútonalján és hangosan követelte a lengyel alkotmányosság visszaállítását és a kormány távozását. A rendőrség kivonult és karhatalommal igyekezett megakadályozni a tüntetést.

A tömegeből valaki kézigranátot hajított a rendőrök közé. Többen lövöldözni kezdtek. A rendőrség erre a tömeg közé gázolt, karddal és revolverrel kergette szét a tüntetőket.

Véres harc keletkezett a karhatalom és a tömeg között, az emberek fejüket vesztve menekültek. Egymáson keresztül gázolva igyekeztek kikerülni a rendőrtájakat. Számos embert földre tapostak. Kettő meghaltak, hetven sebesültet kórházba szállítottak. Egy rendőr-

tiszt és több közrendőr súlyosan megsérült. Száz tüntetőt letartóztattak. A város lakosságát pánikszerű rémületben tartják a lezajlott véres események.

Lengyel-Sziléziában is hasonló események játszódtak le. A szociáldemokraták több bányaközetben tüntetéseket rendeztek a készülő lengyel diktatura ellen. A karhatalom beavatkozására itt nem került sor. Thornból szintén véres tüntetéseket jelentenek.

Huszonnégy órás adóultimátum a temesmegyei Remete község ellen

Az adóügyi közegek egy újabb miniszteri rendeletre való hivatkozással nem ismerik el a mezőgazdának négy hónapi moratóriumát — A lefoglalt tárgyakat senki sem vette meg az árverésen

Timisoara—Temesvár, szeptember 15. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A freidorfi adóhivatalhoz tartozó temesmegyei Remete községben a napokban a tulbuzgó freidorfi adóügyi közegek erőlyes adóbehajtási akciót indítottak meg. Összerítették a falu összes adóhátralékosait s huszonnégyórás ultimátummal beígérték a hajtatlan adóbehajtást, ami alól — elismerjük — senkivel sem csináltak kivételt.

A freidorfi adóügyi közegek a legújabb miniszteri utasítással próbálták igazolni erőlyes eljárásukat, vagyis azt a minisztériumot állították be hátvédnek, mely pár héttel ezelőtt a parlamenttel olyan új adóügyi törvényszakaszt fogadtatott el, mely arról intézkedik, hogy júliustól négy hónapon keresztül semmilyen erőszakos végrehajtást nem enged meg sem adó, sem más ügyben a mezőgazdakkal szemben. Olyan moratórium-féle volt ez, amelyet utolsó menedékként adott a pénzügyi

kormány a mezőgazdának, hogy jelenlegi válságos helyzetükben segítsen rajtuk ideig-óráig. Nem éppen véletlen aztán az, hogy ép a pénzügyi kormány freidorfi exponensei dezavualták a pénzügyminiszteri törvényt az újabb pénzügyminiszteri rendelkezéssel a kézben.

A szigorú adóbehajtási akciónak azonban nemcsak hogy nem volt meg a reális eredménye, hanem a község földművelőit a szó szoros értelmében a legkésőbbbejött helyzetbe sodorta. Miután az adóalanyok nem voltak abban a helyzetben, hogy huszonnégy óra alatt előteremtsék adóhátralékukat, az adóügyi közegek hozzáláltak az exekucióhoz. Lefoglaltak minden mozgatható ingóságot: gabonát, de főleg mezőgazdasági szerszámokat és gépeket, melyeket a község házára vittek adóárverezésre. Am hiába árvereztek, egy teremtett lélek sem jelent meg ezen a licitáción. Egyrészt talán azért, mert senkinek sincs manapság a falun pénze, másrészt a parasztok maguk között megfogadták, hogy bármilyen licitáció is történjék a jövőben, mely egy, vagy több sorstársuk ellen irányulna, ők korporative távoltartják magukat az ilyen helyektől.

Valóban, azt elérték a tulbuzgó freidorfi adóügyi közegek, hogy az amugy is elkecseregetett falusiak haragját kihívják maguk ellen s személyesen győződjenek meg arról, hogy eljárásukkal nem csak hogy nem használtak a kincstárnak, hanem arról, hogy most az ősi mezőgazdasági munkálatok idején megszüntették a földművelőket szerszámaitól — a mindenre kész paraszttömeget rávették arra, hogy földjeiket parlagon hevertessék.

Alapítási év 1864.

Kun Mátás Fia

Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 2

Acélárúk

Szaklátszerész

Nagy tétel eredeti berndorfi alpacca evőszközt olcsón, készpénzért vásároltam, ezért ajánlhatok egy 4 darabból álló készletet és pedig:

1 darab valódi berndorfi alpacca asztali kékst	
1 " " " " evővillát	
1 " " " " evőkanalat	
1 " " " " kávékanalat	

150 lejért.

Fenti evőeszközökből egy hatszemélyes, 24 darabból álló készlet **900 lej** Megjegyzem: Valódi berndorfi alpaccáról van szó, nem pakfong és nem kinaezüstről, tehát nem megtévesztés!

Páratlanul dusan felszerelt acéláru és szaklátszerész raktárammal 66 éves jóhírnevemnek megfelelően állok nagyrabecsült vevőim rendelkezésére.

ZAVARGÁSOK
A NEM MERBEN
Boulogne sur Mer
Zavargást insce-
el folytatott hare-
megsebesült és a
gyergyolyóktól ta-
estek össze és né-
beket kaptak.

GATTRY OCEAN-
A NEM SIKE-
jelentik: Tokiói
Bromley és Gattr
ánrepülési startja
pilóta Aomori vá-
észállást végzett,
hogy az óceánre-
k az óceánnak és
nyire vannak Ele
ndes óceán felett.

ítés

nescu mérnök ur
földre utazott, f.
a bukaresti
ipókiállítás hiva-
mérnök ur fogja
mányt, amely a
illeti, a hivatal-
ötelezvények és
ttamozó előtt be-
vés végett a kiáll-
zgatójának, Gh.
arnak.
ek. prospektusok,
b. kaphatók: Bi-
Bucuresti, Calea
Vilaeros.

hetnek el

Z-MOZI

hasz irodájának
menyét

RELMES NAP

Az új hangos, énekes, filmjének, a „Három napos bemutató elő-
gínel nagyobb siker
ami előrelátható
a, cselekménye, nem
háborzongatóan izanem a legbájosabb
elmi történet, e mel-
nagyszerű látványt
ózus, pazar rendezé-
gyománys farsangi
szébbnél-szebb ének
táncjelenetekben
teljes színházi ope-
nasat kelti a néző-
ast nyújtanak a fő-
Bernardt és Werner
vülien kedvesek a
a „Rheinmaedelek”
i, valamint a darab-
m és komikusjelene-
relmes nap” ma hét-
és holnapután szer-
naponta 4 előadás-
7 és este 9 órákor.
10 lej. Végül néhány
omba hozó filmvállá-
Filmcentráléről, a-
llett a dícséret, hogy
skel látja el Romá-
színházait.

Z FANTOMJA

ciós hangos filmje.
an nagyszabású új
b kerül a Magyar
amely grandiózitás-
am, felépítésben felül
hangos-film alkotást,
hált nagy amerikai
ney mesteralakításá-
fantomja” című vi-
gős filmváltozata ke-
Amerika és Európa
valóságos harcot
ratlanul nagyszerű
riül. Newyork legna-
kép-színházában, a
ónapokon keresztül
i siker mellett zu-
film grandiózitását
t, hogy óriási költsé-
folytak a felvételek.
vár, hogy teljes hű-
sza a filmben, a re-
hangillusztrációkat
ket, külön a hangos
előlé specialisan be-
retü felvételi műter-
zátán lehetővé tette,
b hangbeli effektu-
sebb finomságban ér-
stérmeiben. „Az ope-
főszerepben Lon Cha-
kerül vetítésre, na-
gy, nygymint 3, 5, 7
árak: 30, 20 és 10 lej.

te 9 órákor: „Három
nagy zenélő, éneklő
operett 9 felvonás-
pben Grete Berndt
tterer. Magyar szó-
helyárak: 30, 20 és

te 9 órákor: „Három
nagy zenélő, éneklő
operett 9 felvonás-
elvü magyarázó szó-

és este 9 órákor:
traktió, „Az opera-
A főszerepben Lon
rak: 30, 20 és 10 lej.
feliratok.

este 9 órákor: „An-
nja”, hangos világ-
repreben Lon Chaney.
szóveg-feliratok.
0 és 10 lej.

s este 9 órákor: „An-
nja”, hangos világ-
repreben Lon Chaney.
szóveg-feliratok.
0 és 10 lej.

1 órákor: Matiné 15
árakkal.

ők gyermekeik mel-
vagy nyelvtanáro-
ljanak a Zsidó Men-
antilor (volt Honvéd
s, hogy gyermekeik
n fognak részesülni,
idő diákoknak, hogy
osítottassák.

SPORT

A király képviselőjének jelenlétében fényes ünnepek közepette avatták fel a jubiláris Haggibbor zászlóját

A Haggibbor jubileumi mérkőzésén 3:1 arányban legyőzte a csernovici Makkabit

Cluj—Kolozsvár, szeptember 15. (Az Új Kelet tudósítójától). A zsidó sport frontján immár tíz esztendő óta harcoló kolozsvári Haggibbor jubiláris ünnepei fényes keretek között és Kolozsvár zsidó társadalmának hatalmas érdeklődése mellett zajlottak le. A jubiláris diszközgyűlés, majd azt követő futballmérkőzés imponáló módon bizonyították, hogy a Haggibbor az elmúlt tíz esztendő alatt a romániai sportélet komoly tényezőjévé nőtte ki magát és hogy nemcsak a zsidóság, hanem magassabb fórumok is méltányolják azt a tevékenységet, amelyet a kolozsvári zsidó sportegyesület a testedzés egyes ágai ban kifejtett. A romániai sportélet magas patronusa: Öfelsége II. Károly király is szívesen látta a jubiláris közgyűlésen képviseltetni magát az illusztris Tatar professzorral, az erdélyi kerületi sportszövetség elnökével, aki az uralkodó nevében és megbízásából fejezte ki őszinte elismerését és megbecsülését a Haggibbornak a sport-tevékenység terén elért eredményeivel szemben. Maniu miniszterelnök melegehangú levele a hivatalos testületek reprezentánsainak szereplése remélni engedi, hogy a Haggibbor nem fog a jövőben azokkal az előítéletekkel találkozni, amelyek a multiban oly súlyosan akadályozták nem egyszer erőikifejtésében, a közgyűlést és mérkőzést kísérő nagy érdeklődés pedig azt bizonyította, hogy Kolozsvár zsidósága még mindig szívében őrzi a multiban olyannyira elkényeztetett gyermekeit: a Haggibbort. Nemesak a Haggibbor vezetőjében, hanem a hivatalos sportfórumokon is mulik, hogy a kolozsvári zsidó sportegyesülettel szemben megnyilatkozó érdeklődés megmaradjon és hasznosítható legyen az a város egész sportéletére.

A jubiláris diszközgyűlés

A jubiláris ünnepekről alábbi tudósításunk számol be:
Vasárnap délelőtt fél 11 órára volt összehívva a jubiláris közgyűlés a város-háza dísztermében, amelyet már jóval a megadott időpont előtt zsufolásig megtöltöttek az érdeklődők. Megjelentek a hadsereg, a város, a hivatalos sportfórumok és a társesületek képviselői, dr. Fischer József országgyűlési képviselő, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke, de a közönség soraiban ott láttuk a város zsidó társadalmának színe-javát. Pontban fél 11 órákor érkezik a közgyűlésre dr. Tatar Coriolan professzor, a királyi reprezentánsa, akit a terem bejáratánál a Haggibbor elnöksége fogad, élén dr. Eröss Vilmossal, az egyesület farsadhatatlan agitációs elnökével. Belépésének pillanatában a sémerek fegyelmzett énekkara a királyhimnuszot intonálja, majd dr. Eröss Vilmos tartja meg román és magyar nyelven megnyitó beszédét. Üdvözlő a megjelenteket, majd röviden rámutat arra a szerepre, amelyet a Haggibbor az elmúlt tíz esztendőben játszott. Szépen felépített és mély lelkesedéstől fűtött beszédében rámutatott arra, hogy a Haggibbor teremtette meg a zsidó sportot Erdélyben és kihangsúlyozta, hogy a Haggibbor mindig szimbóluma volt a zsidó egységnek. A lendületes megnyitóbeszéd után felolvasták az üdvözlő táviratot, amelyet öfelsége, Károly király intézett a jubiláns egyesülethez, majd dr. Fischer József felolvassa Maniu miniszterelnök levelét, amelyben a miniszterelnök meleg szavakban köszönti a jubiláló Haggibbort és Fischer dr.-t bizza meg, hogy nevében és megbízásából szöveget verjen be a Haggibbor zászlójába.

A Haggibbor tízéves története

Noszin Mór mérnök, a Haggibbor egyik megalapítója román, majd héber nyelvi beszédében ismerteti a nap jelenlétéig, végül magyar nyelven vázolja a tíz éves Haggibbor történetét. Ismerteti az egyesület megalakításának tör-

ténetét, rámutat a Haggibbor futballszakosztályának hatalmas sikereire, majd a tenisz-, vivó-, uszó-, torna-, box s ping-pong szakosztályok működését méltatja, amelyek valamennyien ismertté és megbecsültté tették a Haggibbor nevével. Majd a Haggibbor személynéről, Jakobi Dudinak emlékeről beszélt kegyeletes szavakkal.

Eisler főrabbi felavatja a zászlót

A nagy tetszéssel fogadott expozé után a jubileumi zászló felszentelésére került sor. Dr. Hirsch Elemér és dr. Schwarz Lajos hozzák a terebe a jelenlevők tomboló tetszénnyilvánítása mellett a selyemből himzett zászlót, amely kék-fehér mezőben, arany Mogen Dávidot s az egyesületet szimbolizáló oroszlanokat reprezentálja. Dr. Eisler Mátyás főrabbi magasszárnyalásu imával avatja fel a zászlót, majd tartalmas beszédben méltatja a Haggibbornak azt az érdemét, hogy bevonta a testkultúrába azt a zsidó ifjúságot, amely eddig főleg szellemiekben keresett kielégülést. Ez a zászló azonban — mondotta Eisler dr. — nemesak a zsidó népi újjáéledés szimbóluma, de jelképe egyuttal annak is, hogy a mögötte soraközök lojalis fiai az országnak, amelyben élnek, hozzá akarnak járulni annak fejlődéséhez és nem hajlandók eltérni, hogy létükben és vagyonukban brutális megtámadásoknak legyenek kitéve.

Tatar professzor a király üdvözlését tolmácsolja

Dr. Tatar Coriolan professzor emelkedik ezután szólasra és az uralkodó nevében meleg beszéd keretében veri be az első szöveget a jubileumi zászlóba.

— Nem véletlen — mondotta Tatar professzor, — hogy az uralkodó képviselői kívánta magát ezen az ünnepeken. Még abban az időben, midőn trónörökös volt, állandóan foglalkozott a testnevelés problémáival, amelyek a száműzetés szomorú ideje alatt abba a meggyőződésbe kristályosodtak, hogy valamely nemzetnek a létét és a fejlődését való kiüldelmében a testnevelés és a sport döntő fontossága, alapvető szerepet játszanak. A Haggibbor és a lelkes vezetői az elmúlt tíz esztendő alatt reális és hasznos munkát végeztek. Öfelsége, a király méltányolja ezt a munkát s dícséretét fejezi ki általam mindazért, amit az egyesület végzett, elismerését az áldozatokért, amelyeket hoztak és buzdítja a Haggibbort, folytassa ezt a munkát, virággzásban és dícsőségben. Öfelsége, a király biztosítja a Haggibbort, hogy számíthat mindig magas támogatásra. Éljen a Haggibbor! — fejezte be Tatar professzor beszédét, amelynek végétével a jelenlevők percekig ünnepeltek az uralkodót.

Az üdvözlések

Dr. Fischer József Maniu miniszterelnök szöveget veri ezután a zászlóba, majd sorba járulnak a zászló elé a hivatalos testületek s a társesületek reprezentánsai. Moldovan tartományi igazgató nevében Mazucchi vezérfelügyelő, Mihali polgármester nevében Moldovan városi tanácsos, dr. Tirlea Pál, a kolozsvári Comitetul Regional, Pop Livius dr. a pályabizottság, Pop Marian alezredes a tenisz-szövetség, Baleanu őrnagy az északi sportliga, a tenisz-szakosztály nevében dr. Szabó Miklós üdvözlő a jubiláns egyesületet. Weiszberg professzor a jasai Makkabi és a Makkabi világszövetség képviselője héber- és románnyelvi beszédében tolmácsolja a Haggibbornak a világ zsidó társesületeinek szeretetteljes üdvözlését. Ezután az amerikai sportegyesületek nevében Czinczár Gyula, a bécsi Hakoah, Admira, Wacker, a budapesti MTK és VAC, a romániai sportegyesületek közül pedig a nagyszabású SE (Tischer Miklós), a nagyváradi SE (Ka-

kas István), a zilahi Viktoria (Szinétár József), a temesvári AC, az aradi TE, a brassói Ivria, a marosvásárhelyi SE és Mures, a szatmári Barkoehba, a tor-dai SC, a nagyváradi AC és a ploestii Makkabi képviselői verik be a szöveget, végül a csernovici Makkabi nevében Kriegsmann mérnök járulnak a zászló elé. A kolozsvári egyesületek üdvözlése következik ezután. Az Universitatea nevében dr. Dragomir Silviu egyetemi tanár, a tenisz klub nevében Diamand Izsó vezérigazgató, a KAC nevében ifj. Szele Márton, a KKASE képviselőjében Schuszer Viktor, a korcsolyázó egylet nevében Csiki László, majd a KMCS és a Romania reprezentánsai verik be a szöveget.

Megalakítják a Makkabi erdélyi szekcióját

Dr. Fischer József, a Zsidó Nemzeti Szövetség, Wertheimer Vilmosné a WIZO, Léb Jenőné a nőegylet, dr. Jakobi Emil a Jewish Agency és Léb Baba az Aviva-Barisszia szervezet nevében köszöntik a jubiláns egyesületet. Ezután dr. Eröss Vilmosné, dr. Brunner Sándor és dr. Fenichel Józsefné zászlóanyák átadják a zászlót a Haggibbor vezetőségének, amelynek nevében dr. Brunek Sándor társelnök lendületes beszédben tesz hitet a zászló által szimbolizált programra.

Haggibbor-Makkabi 3:1 (1:1)

Tapogatózó mezőnyjátékkal kezdődik a játék, rövidesen kidomborodik azonban a kivételes odaadással játszó Haggibbor technikai fölénye. A fedezetsor által erőteljesen támogatva, a csatárok több veszélyes támadást vezetnek a nehezen lábrakapó Makkabi ellen. Különösen a Haggibbor támadó sorának jobbszárnya van elemében, ahol Naftali ragyogó játékokat produkál. A tizenhatodik percben lendületes Haggibbor támadás után Naftali pontos beadásából Weisz rugja a Haggibbor vezetőgólját. Goldenbergnek a tizenhatosban belül védett hencét Seliceanu jóindulatúan elnézi, Weisz tizméteres bombája a kapufa felső éléről pattan vissza s a megmegyuló Haggibbor támadások eredménytelenek maradnak. A félidő végén a Makkabi kiszabadul az ostromgyűrűből a negyvenkettedik percben henc miatti szabadrugás a Haggibbor ellen, amelyet Pfeffer balösszekötő husz méterrel éles magas lövéssel menthetetlenül góllá értékesít.

A második félidőben a Makkabi nagy lendülettel kezd és már-már úgy néz ki, hogy győztesként kerül ki a mérkőzésből. A Haggibbor azonban magára talál, rövidesen ismét átveszi a játék irányítását és hatalmas finist diktálva, nagy fölényel nyeri a mérkőzést. A tizenkilencedik percben Naftali beadásából keletkezett kapuelőtti kavargás után Szilágyi megszerzi a vezetést, a negyvenkettedik percben pedig Weisz közvetlen közléről beállítja a végeredményt.

A játék kritikája

A mérkőzés helyenként nívós és mind végig izgalmas és érdekfeszítő volt. A Makkabit, Csernovic bajnokcsapatát szemmel láthatólag meglepte a Haggibbor lendületes játéka. A csernovici zsidó együttes keménykötésű, gyors, de technikailag nem a legelső klasszist reprezentáló játékosokból áll. A Haggibbor úgy technikailag, mint taktikailag jobb volt ellenfelénél és feltétlenül megérdemelte a győzelmet, amely könnyen jóval nagyobbarányú is lehetett volna. A csapat és a mezőny kiemelkedően legjobb embere Hamlet centerfedezet volt, aki talán életének legjobb játékát produkálta. Fejjátéka, szerelése, lapos labdaadogatása a legszigorubb kritikát is kibírják. Mellette a fiatal Naftaliról kell elsősorban megemlékezni, akinek

Délután 3 órákor a Haggibbor klubhelyiségében a zsidó társesületek képviselőinek jelenlétében megbeszélés volt, amelyen kimondták a Makkabi világszövetség erdélyi szekciójának megalakítását. Ezt követően a városi sporttelepen kezdetét vette a jubileummal kapcsolatos sportprogram lebonyolítása.

Haggibbor veteránok - Haggibbor ifjúság: 2:0 (2:0)

Bíró: Czinczár Imre. A veteránok csapatában szerepelt a Haggibbor egykor sok dícsőséget arató futballegyüttesének több játékosa. A Sugár—Hirsch II., dr. Hirsch Elemér—Rosenberg Soma, Wesel, Winkler—Reményi, Far kas Ernő, Czinczár Gyula (Weisz), dr. Gál, Robogány összeállítasu csapat helyenként szép játékokat produkált a lelkes ifjúságiak ellen. A gólokat Czinczár és Robogány lötték, a közönség meleg ünneplésben részesítette a győztes csapatot, különösen pedig az Amerikából kilenc évi távollét után hazatérő Czinczár Gyulát.

Zsufolásig megtelt a városi sporttelep tribünje, midőn délután öt óra-
kor pályára léptek a csernovici Mak-
kabi és a Haggibbor csapatai. Régi
Haggibbor mérkőzések hangulata ele-
vencedett meg erre a délutánra. Ugy a
küzdőtérén, mint a körülbelül 3000
főnyi nézőközönség soraiban. A pá-
lyán dr. Hirsch Elemér, dr. Gál Sán-
dor üdvözlötték a vendégcsapatot cser-
novici Makkabistákat, akiknek nevé-
ben Kriegsmann mérnök választott.
Zászlócsere és fényképezés követke-
zett ezután, majd Seliceanu G-igore
bíró szíjéjére felállnak a csapatok.

Makkabi: Sitzer, Goldenberg—Katz,
Semmel—Rubinger—Glatter, Fleischer
—Schuapp—Goldschmidt—Pfeffer—
Druksmann.

Haggibbor: Löbl, Zélig—Havas,
Márk—Hamlet—Ordentlich, Rosen-
feld—Szilágyi—Weisz—Rafael—Naf-
tali.

minden egyes lefutása veszélyt jelentett a Makkabi kapujára. A Haggibbor összes góljai az ő nevéhez fűződnek. Ordentlich méltó partnere volt Hamletnek és Raffael odaadón küzdött. Sélég tőrölő rugásaival, Havas szereléseivel tünt ki. Löbl sérülése ellenére is biztosan védte a Haggibbor kapuját.

A vendégek közül a két hátvéd, a centerfedezet és a csatársor belső szárnya vonta magára a figyelmet. Seliceanu vé gig kezében tartotta a gyorsiramu és ke mény mérkőzést.

Este a Salom-klubban száz terítékes bankett zárta be a fényesen sikerült jubiláris ünnepeket, amely emlékezetes eseménye marad a kolozsvári zsidó sportegylet életének.

Külföldi eredmények:

Milánó. Ambrozia—Ujpest 5:3 (3:1). A negyedik mérkőzést az olasz csapat nyerte meg és így tovább megy a közép-európai kupa középdöntőjébe. Az Ambrozia volt a jobbik csapat, góljait Meazza (3), Vincentin és Blaskovics lőtték. Az Ujpest részéről Auer és Solyom voltak a góllövők.

Budapest. Budapesti tudósítónk jelenti: Az I. oszt. magyar profibajnokság második fordulója nem hozott különösebb meglepetést, a Ferencvároshoz verő Bocskay azonban majdnem vereséget szenvedett Szombathelyen a Sabariától. Részletes eredmények:

III. ker. FC—Nemzeti SK 4:1 (2:0). A III. ker. könnyen győzött.

Ferencváros—Budai 11. 5:0 (2:0). Góllövők: Kohut, Lyka, Tenzer (2).

Hungária—Pécs-Baranya 7:0 (3:0). Szombathely. Sabaria—Bocskay Debrecen 3:3 (3:1).

Szeged. Bástya—Vasas 3:1 (2:1).

A Román Opera műsora

Szerda, 1930 szeptember 17: Mignon.
Péntek, 1930 szeptember 19: Trubadur.
Vasárnap, 1930 szeptember 21 (dél-
után): Traviata.
Szerda, 1930 szeptember 24: Aida.
Péntek, 1930 szeptember 26: Mártha.
Vasárnap, 1930 szeptember 28 (este):
Az afrikai nő.

KÖZGAZDASÁG

Helyzetjelentés a gabona világpiac állásáról

Jugoszlávia kiviteli prémiumot fizet a gazdáknak — Németország 20 milliót fizetett a rozsárak nivellálására

Egy évvel ezelőtt alakult meg Németországban a búzatermelők társasága, amely most tette közzé jelentését. Az elmúlt évben 26 márkás átlagárakat kaptak a szövetség tagjai a búzáért és az új kampányban 15 márka eléleget folyósítottak, amely összeget 19-re emelték fel augusztusban. A Weizenverband eredményeivel a gazdák meg vannak elégedve.

Dél Afrika tengeri termését 21 millió mázsára becsülik és ez 960.000 százalékkal kisebb, mint a múlt évi eredmény.

Kanada várható búzatermése 375—400 millió bushel között mozog. A múlt évi termésből mintegy 110 millió bushel még eladatlan.

Ukrajnában a szovjetkormány 372.000 hektár földet vett állami kezelésbe, de ebből az idei évben csak 50.000 hektárt vetettek be. Ezeket a brit-kon 523 traktorral és 70 arató-és esélőgéppel dolgozik a szovjet. Össze közel 300.000 hektárt akarnak megművelni.

Jugoszláviában az állami kiviteli társaság azt a javaslatot tette a kormányknak, hogy kiviteli prémiumot fizessenek a gazdáknak, amellyel paralizálni lehetne a buza áresését és élen kiteni az exportot.

A kanadai kormány megtiltotta,

hogy a különböző származású búzákat keverjék és a Manitoba I—IV. fajták keverésével II. és III. középkori minőségeket állítsanak elő. A kormány azzal indokolja elhatározását, hogy a keverés útján előállított minőségek gyakran nem fedik pontosan a törvényben megállapított típusokat.

Bulgária búzából és tengeriből egyaránt 2—3 millió mázsa exportfelelleggel rendelkezik.

Törökországban jól sikerült az idei búzatermés, amelynek végeredményét 16.1 millióra becsülik. A kormány fokozatosan emeli a termésterületeket.

A Római Mezőgazdasági Intézet legutóbbi becslése szerint ebben az évben mintegy 712 millió métermáza lett a búzatermés, ami 35 millió méter mázsával több, mint a megelőző évben. Ezeket az adatokat augusztusi becslés alapján állították össze, tehát jelentékeny eltérések történhetnek.

Németországban a rozsárak egyes piacokon már mintegy 20 százalékkal a békenív fölé vannak, azonban az áresések oly mértékűek voltak, hogy az elmúlt három hónap alatt a kormány 20 milliót dobott ki eredmény nélkül a rozsárak nivellálására. Az utóbbi hónapokban pedig mintegy 300.000 tonna eosinnal festett rozst is eladtak takarmányozási célokra és ez sem segített az árnívón.

Külföldi textilhírek. Német jelentések szerint az I. G. Farbenindustrie műselyem gyárai kielégítően vannak foglalkoztatva. Arra is számítanak, hogy az őszi és téli üzletek fellendülést vonnak maguk után. Az első fél évben az I. G. műselyemgyárai 30 millió márka forgalmat értek el. — Bécsből jelentik, hogy a Bujatti-konzern megszerezte a Laibachban levő Metra selyem- és csipkegyárat. — Az osztrák sajtó egyik része azzal a hírrel foglalkozott, hogy a Lederer és Wolf textilgyári konzern fizetési nehézségekkel küzd. A Lederer és Wolf cég ezt a hírt megcáfolta azzal, hogy az összes lapokban kommunikéket helyezett el és felszólított mindenkit, akinek követelése van a cégen, jelentkezzen, mert 24 órán belül a pénzt rendelkezésükre bocsátja. Így mindenki megkapta a pénzt és a Lederer és Wolf konzern továbbra is dolgozik, az egész ügy egy rosszindulatú nyári kaecának bizonyult. — Bécs nem nyugszik meg és továbbra is álhíreket közöl, újabb egy selyemgyár fizetéseképtelenségéről is beszélnek. Minden ellenkező híreszteléssel szemben a selyemgyári konzern továbbra is fejlődik. — Lengyelországban ismét nagy fizetéseképtelenség történt. A varsói Ignacy Figowy textilárúnygyáros 4 millió zloty passzívával fizetéseképtelen lett. — A Feldmühle A. G. Svájc egyik műselyemipari vállalata, amely most tette közzé mérlegét, 400.000 frankkal kisebb nyereséget mutat ki, mint az elmúlt esztendőben. Az utóbbi 5 esztendőben a részvénytulke 10 százalékát fizették osztalék gyanánt és a hírek szerint az idén ez elmaradt, mert 300.000

frankot az áruaktár leírására fordítottak. A Feldmühle A. G. évi jelentésében panaszkodik a termelés állandó visszafelődéséről. — 1929-ben a svájci műselyemgyárak termelését 5 millió kilogramra becsülik. Ebből 3.86 millió kilogramot exportáltak, míg a megmaradó részt a belföldi termelés dolgozta fel. Ezenkívül Svájc műselyemimportját 1 és félmillió kilogramra becsülik. A svájci gyárak számolnak az export további csökkenésével és épp ezért nagyon szeretnék, hogyha a műselyemvármokat felemelnék. — A lipcei vásár az idén jóformán eredmény nélkül záródott. Ezt az eredménytelenséget nem magyarázhatják kedvezőtlen gazdasági viszonyokkal, hanem kizárólag azzal, hogy Lipcse, mint in ternacionális vásár elvesztette jelentőségét. — A német posta linoeumszállításra nyilvános pályázatot hirdet. A kartel olyan magas árakat számított, hogy a posta elhatározta, hogy gumipadlókat fog felhasználni linoeum helyett.

A magyarországi vidéki pénzügyi helyzetek betétállománya. Budapestről jelentik: A Statisztikai Hivatal az 1929. év vége óta adatokat gyűjt a nagyobb vidéki intézetek betétállományának havi alakulásáról. Az adatok szerint, amelyeket Szőnyi Gyula, a Magyar Statisztikai Szemle most megjelent számában ismert, 1929 december végén az adatszolgáltató 35 nagyobb vidéki pénzügyintézetnél kezelt betétek összege összesen 113.8 millió pengőre rugott, mely összegből 118.5 millió pengő esett a takarékbetétekre, 30.3 millió pengő pedig a folyószámlabetétekre. Az 1930. év júniusáig a

takarékbetétek összege ezeknél az intézeteknél 124.7 millió pengőre, a folyószámlabetétek álladéka pedig 30.9 millió pengőre növekedett a betétek összege 155.6 millió pengőt ért el. A 35 legnagyobb vidéki pénzügyintézetnél 1930 június végén a takarékbetétek összege 34.3 százalékát, a folyószámlabetétek összege pedig 122.3 százalékát érte el a háború előtti álladéknak. Összehasonlítva ezeket az adatokat a magyar főváros 12 legnagyobb pénzügyintézetének, a postatakarékpénztárnak hasonló adataival, azt találjuk, hogy a most tárgyalt vidéki pénzügyintézetek által kezelt takarékbetétek összege csak 19.7 százalékát, a folyószámlabetétek összege pedig csak 3.7 százalékát érte el a pesti intézetek által kezelt betétálladéknak.

RADIO MÚSOR

Idő: Középeurópai

KEDD, SZEPTEMBER 16.

Bukarest. 12: Grammofon. 12.30: Hírek, tőzsde, időjárás. 12.50: Grammofon. 17: Zenekar. 18.30: Felolvasás. 19.45: Hírek, időjárás. 19: Grammofon. 19.40: Rádiógyetemen. — 20.20: Rossini: Szevillai borbély c. operája.

Budapest. 9.15: A rádió házikvar-tettjének hangversenye.

12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés.

12.05: Hangverseny. Bach: Saraban de. Haydn: Menuett. Handel: Rinaldo Beethoven: A néma sirban. Dvorák: Erdei nyugalom. Schumann: Nem sujt a vad. Schubert: A vándor. Golttermann: Capriccio: Schumann: Ó a legtökéletesebb.

12.25: Hírek.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

2.30: Hírek.

4: Harsányi Gizi mesél a gyermekeknek.

4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

5: Tóth Kálmán novellája: „Legény a gáton”. Felolvassa: Konez Sándor.

5.30: Grammofonhangverseny.

6.45: Francia nyelvoktatás.

7.25: A m. kir. Operaház előadásának ismertetése és az előadás szinlapjának felolvasása.

7.30: A m. kir. Operaház Tannhauser előadása.

Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

Majd: Cigányzene.

Bécs. 20.05: Fall Leó-est.

Berlin. 19.30: Régi zene zongorán.

Köln. 20: Bariton-hangv.

Lipcse. 19.40: Fall Leó-est.

Stuttgart. 20.30: Fall Leó: Paroli c. operája.

Varsó, Kattovic, Poznan. 19.50: Pucini: Pillangó kisasszony c. operája.

Riga. 20.25: Népszerű hangv.

Milánó. 21.10: Szimfónikus hangv.

Róma. 21.05: Rossini: Szevillai borbély c. operája

Prága. 21: Operaáriák. 21.25: Kamarazene.

Pozsony. 22.15: Cigányzene.

Brünn. 21.02: Tamburicazene.

Osló. 22.10: Népszerű zene.

Toulouse. 20: Dalok, grammofon.

SZERDA, SZEPTEMBER 17.

Bukarest. 12: Grammofon. 17: Marcu-zenekar. Könyv és román zene. — 19: Grammofon. 19.45: Rádiógyetemen.

20: Belga-est.

Budapest. 9.15: Az Országos Postás

zenekar hangversenye. Buankenburg: Szabadság. Boieldieu: Bagdadi kalifa. Fahrbach: Ha a fecskek visszatérnek. Verdi: Alarcosbál. Strauss Oszkár: Varázskeringő-szemelvények. Komzák Sziv és kedély. Ball: Szeress és az enyém a világ.

9.30: Hírek.

12: Déli harangszó az Egyetemi templomból.

12.05: Eugen Stepat orosz balalajka zenekarának hangversenye.

12.25: Hírek.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

2.30: Hírek.

3.30: Morse-tanfolyam.

4.10: Vitéz Kósa Vince novellái: A nagyasszony orvossága. A belső ember.

4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

5: Szalonzenekari hangverseny.

6.15: Olasz nyelvoktatás.

6.50: Metzger Nándor előadása: Napkeleti melódiák. Eredeti japán grammofoonlemezekkel illusztrálva.

7.25: Walikowszky Károly, az Ujság írók Szanatórium Egyesülete igazgatójának felolvasása: Magyar ujságíró intézmények.

7.55: Lóversenyeredmények.

8: Hangverseny.

9.15: Nagy Endre humoros felolvasása: Idegenforgalmi problémák.

Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

Majd: Ifj. debreceni Kiss Béla és cigányzenekarának hangversenye a Baross-kávéházban.

Aprohirdetések

ספר תורה

Orth. rabbi által garantált kifogástalanul közepméretű jutányos árban eladó. Erdeklődni: Katz, Fekete ucca 8. Brassó

Elsőrendű kávéház teljes berendezése szabadkézből eladó. Bővebbet a „Dacia” kávéház Turda.

Legfinomabb, főhehér libatoll 12 kg. olesón eladó. Attila ucca 10. Weiszné, d. e. 10—12.

Zsidó uricsaládnál 1—2 iskolás gyermek teljes ellátást kaphat. Calea Motilor 94. sz.

חברה קדישה פאר שטאנדע
ערוכט אין איינעם אינטערעסע פיר הבדלת
Luna T.-Mures זעע פערלאנגן

Többéves irodai gyakorlattal bíró önálló román-magyar levelező-könyvelő azonnali elhelyezkedést keres. Cím a kiadóban.

Izletes kóser házikoszt kihordásra is kapható. Szentgyház ucca 34.

Egy alig használt cserefa káposztás hordó préssel eladó. Ötvös ucca 25. sz.

Kiadó szoba, konyha, speiz és veranda október 1-re. Kalandos ucca 13.

Nőruhák varrását, angol és francia munkát legprecízebb kivitelben vállalom. **Házhoz is megyek.** Katz Helén, Széchenyi tér 22. I. emelet.

Elegánsan butorozott, különbejártu butorozott szoba előszobával azonnal kiadó. Szentgyház ucca 24.

OLCSÓN ELADÓ ZALOGHAZBAN: női varrógépek sülyesztő és rendes karikahajós, szabó varrógépek, cipész, cölinder, balkaru és sima varrógépek, gomblyuk és himzőgépek, bicikli és motoros bicikli, tömör autógumi, cimbalmok, hegedűk, csavarmetvágó, látesővek, íróasztalok, írógépek, patefonok, lemezek, öt darab Securitas tüzoltökészítők, darabja 1000 lej, olajfestmények, asztal márványlapok, férfi és női öszi és téli kabátok, bundák, stb., férfi ruhák, szövetek, lepedővaszon, párnák, perzsaszőnyegek, faliórák, könyvek, ezüst tárgyak és különböző ékszerek, férfi és női aranyórák, férfi ezüstórák, gyűrűk, ezüst fülbevalók, stb. Cluj, Calea Victoriei No. 25.

A KOLOZSVÁRI MOZGÓK MŰSORA

Szept. 16	MAGYAR SZÍNHÁZ	CARMEN	ÇORSO	EDISON	SELECT	URÁNIA
Kedd	Három szerelmes nap	Ég és tenger ha találkoznak	A csók	Az orkán	Minden rendben	Isten ostroma

Nyomatott Fraternitas Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomdájában. Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Telefon 9.77

XIII EVF Cluj—Kö sept. 5690 É

Uj Kelet és bánti na

Ökneink utó szrás megle

Öröktet és megörösköl

A bors

Előttünk fekszik máramarosszigeti tiszemita agitáció hónapja az esztén elkészített gépelt oldal, a sora mögött a hős és megkínzott borsnak egy-egy ujját, azok a rémségek, Borsán lejátszott zését a máramarosságoktól keletkezett mindenl, ni igyekezett, és hivatalos megvárakoztatás, amrokratikuss stílusa ja tompítani a háborzongató volt. Vannak a vadi mészeti megállapnyos mértékig mly példának oká 30 éves diák, Berikészek vad alá vbeszédet tartása, masak voltak ar mánságot a zsidók rom euzista fölöl meszetesen a leger máramarosszigeti len volt olyan esnáni, amelyek az sze tullépve, az a gyilkosságra való zognak. Fel vagy utókor számára s lására szóló doku ten és a két román sai szolgálójának i borsai zsidókat agy sebesítettek közül arra kényszerítették magasságból a Vi Fel van jegyezve. Ganzc Lenkét péld idején hajuknál f otthonukból a nép szolították őket, hjanak Palesztinába fogják gyujtani a gül meg van írva ben a derék és is a 30 éves diáknak nak segítségére volesége is.

Mi ezekről mind legfeljebb Máramar számára tartalmaz tektivdrámával is ságokat. Figyelem fejjebb az, hogy ügyesség jónak lá létezésükről. Nem Juda Herschnek a ismételt sportbrav két méter magassáugrott. A legenyhé pásztornak és társdók elleni izgatásrket tartottak. Közannak, hogy hiába e lap hasábjain a vajjon törvénybe az ország zsidóság kosságot, vagy sem táció tizesztendős sokára megünnepel dus évtized alatt igazságügyi fórum törvénykönyv 48. féle rendtörvény 7. talmazását az uszi négesnek látta volból a borsai vadira forradalmi ujtás sa romok ennek az inközvéleményét. Ho fognak-e adni, az